

21. заседание

Петък, 22 юли 1927 година.

(Открито отъ председателя А. Ц. Цанковъ, въ 16 ч 25 м.)

Председателят: (Звън) Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието сж отсъствували следнитъ народни представители: Драгомиръ Апостоловъ, Христо Баевъ, Борисъ Бошковъ, Хюсеинъ х. Галибовъ, Мехмедали Герай, Димитъръ Ивановъ II, Савчо Ивановъ, Василъ Игнатовъ, Иванъ Инджизовъ, Левъ Кацковъ, Иванъ Колевъ, Теодоси Къчевъ, Михаилъ Маджаровъ, Христо Мановъ, Христо Маринковъ, Янаки Молдовъ, Стойчо Мошановъ, Радко Начевъ, д-ръ Борисъ Николовъ, Георги Панайотовъ, Вичо Петевъ, Петко Петковъ, Иванъ Петровъ, Проданъ Поповъ, Александъръ Радоловъ, Георги Семерджиевъ, Пандо Сидовъ, Петко Стайновъ, д-ръ Константинъ Станишевъ, Христо Статевъ, Никола Тахтаджи, Иванъ Харизановъ, Иванъ Христовъ, Кръсто п. Цвѣтковъ и Теню Янгузовъ.)

Председателството е разрешило отпущкъ на следнитъ народни представители:

- На г. Тома Христовъ — 3 дни;
- На г. Александъръ Малиновъ — 1 день;
- На г. Стефанъ Г. Стефановъ — 10 дни;
- На г. Александъръ Радоловъ — 2 дни;
- На г. Петъръ Панайотовъ — 4 дни;
- На г. Илия Бояджийски — 3 дни;
- На г. Георги Данковъ — 4 дни;
- На г. Петко Петковъ — 1 день;
- На г. Пандо Сидовъ — 7 дни;
- На г. Христо Мановъ — 2 дни и
- На г. Генко Митовъ — 12 дни.

Съобщавамъ на г. г. народнитъ представители, че е постановило питане отъ елховския народенъ представителъ Иванъ п. Янчевъ къмъ г. министра на народното просвѣщение, отнасяще се до нѣкои нередовности въ Народната опера.

Ще се съобрази на г. министра, за да отговори.

Постъпило е законодателно предложение за тълкуване на чл. 10, алинея първа, отъ закона за окръжнитъ съвети, въ свързка съ чл. 144, алинея четвърта, отъ избирателния законъ. (Вж. прил. Т. I, № 18)

Вносителъ на предложението сж народнитъ представители Никола Търкажановъ, Цвѣтко Цвѣтковъ и Стоименъ Савовъ. Подписано е отъ нужното число народни представители.

Отъ Министерството на финанситъ е постъпилъ законопроектъ за измѣнение и допълнение на чл. 13, буква а отъ закона за общинския налогъ. (Вж. прил. Т. I, № 19)

Ще ви се раздадатъ.

Х. Калайджиевъ (раб): Г. председателю! Отправилъ съмъ едно питане къмъ г. министъръ-председателя; кога ще ми се отговори?

Председателят: Когато е готовъ, ще Ви отговори — бъдете спокойни.

А. Стояновъ (раб): Въпросътъ е актуеленъ. Касае се за съществуването на една политическа партия.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Ще ви отговоря, когато намѣря за вуждно. Азъ ви отговорихъ вече много пъти на същитъ въпроси при дебатитъ по отговора на тронното слово.

Председателят: Пристъпваме къмъ дневния редъ.

Първата точка отъ дневния редъ е: първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за извършване водопровода Рила — София и закона за водоснабдяване на безводния Дели-Орманъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ И. Михайловъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 17)

А. Стояновъ (раб): Този законопроектъ не ни е раздаденъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Раздаде се снощи.

Г. Марковъ (з. в): Ние снощи направихме въпросъ, че не е раздаденъ.

Председателят: Раздаденъ е.

Никой не иска думата. Моля, които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за извършване водопровода Рила — София и закона за водоснабдяването на безводния Дели-Орманъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Законопроектътъ ще се изпрати въ съответната комисия. Втората точка отъ дневния редъ е: второ четене законопроекта за бюджета на разнитъ фондове за 1927/1928 финансово година. Понеже законопроектътъ не е отпечатанъ още съ поправкитъ на комисията, ще отложимъ разглеждането му. Третата точка сжщо се отлага.

Четвъртата точка отъ дневния редъ е: първо четене законопроекта за измѣнение на таблицата, приложена къмъ закона за лова (чл. 8).

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ И. Михайловъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 14)

Председателят: Никой не иска думата. Моля, които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение на таблицата, приложена къмъ закона за лова (чл. 8), да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Кънчо Милановъ.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Понеже се касае за продължение на срока — вмѣсто 1 августъ, да бъде 15 августъ — за да има значение това измѣнение на закона, ние трѣбва да го гласуваме по-скоро. Заради това, правя предложението да се гласува законопроектътъ по спешностъ на второ четене сега, а ако комисията има да направи нѣкои поправки, тѣ да се доклавдатъ при третото четене.

Председателят: Които приематъ предложението на г. д-ръ Кънчо Милановъ, да се даде спешностъ на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да го прочете на второ четене.

Секретаръ И. Михайловъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за измѣнение на таблицата, приложена къмъ закона за лова (чл. 8).“

Председателят: Моля, които приематъ заглавието на законопроекта, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ И. Михайловъ (д. сг): (Чете членъ единственъ — вж. прил. Т. I, № 14)

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 14.

Председателът: Моля, които приемат член единствен на законопроекта, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Пристъпваме към петата точка от дневния ред — одобрение предложението за освобождаване от митни бери употребяваните дрехи, изпратени от Америка за българските бължаници.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь И. Михайловъ (д. сг): (Прочита предложението изцъло, заедно с мотивите към него — вж. прил. Т. I, № 15)

Председателът: Моля, които одобряват предложението за освобождаване от митни бери употребяваните дрехи, изпратени от Америка за българските бължаници, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 8)

Минаваме към шестата точка от дневния ред — одобрение предложението за продължение срока за новизноса на торбите за амбалаж на брашно по чл. 214 от закона за митниците.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь И. Махайловъ (д. сг): (Прочита предложението изцъло, заедно с мотивите към него — вж. прил. Т. I, № 16)

Председателът: Моля, които одобряват предложението за продължение срока за новизноса на торбите за амбалаж на брашно по чл. 214 от закона за митниците, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. I, № 9)

Пристъпваме към третата точка от дневния ред — второ четене законопроекта за даване премии на държавните служители от строителния отдел при Главната дирекция на железниците и пристанищата.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ Д. Мангървъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за даване премии на държавните служители от строителния отдел при Главната дирекция на железниците и пристанищата.“

Председателът: Моля, които приемат заглавието на законопроекта, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Мангървъ (д. сг): (Чете член единствен — вж. прил. Т. I, № 7)

Председателът: Моля, които приемат член единствен, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Пристъпваме към седмата точка от дневния ред — доклад на комисията по проверка на изборите.

Ще се докладва изборът, произведен в Ихтиманската избирателна околия.

Има думата докладчикът г. Петър Гагов да докладва.

Докладчикъ П. Гаговъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ще ви докладвам избора, произведен на 29 май т. г. в Ихтиманската избирателна околия. Гласоподали са всичко 9.790 избиратели. Получени са гласове: за листата на Радикалната партия, с кремва бюлетина — 176 гласа; за листата на Демократическата партия, с морва бюлетина — 3.831 гласа; за листата на Демократическия сговор, с розова бюлетина — 5.462 гласа; недействителни — 328 бюлетини.

Софийският окръжен съд с протоколно определение е провъзгласил за избрани от Демократическия сговор Кръстю Марков и Коста Николов, а за подгласници Христо Хаджийски и Зашо Ковачев.

По този избор са подадени три констестации: двете от Димитър Каймакчийски от с. Каралар, кандидат от листата на Демократическата партия, и третата от Георги Иван Стойчев, кандидат от същата листа. По повод на тях са образувани следствени дъла № № 125, 126 и 129/1927 г. на VII Софийски съдебен следовател. Разпитани са всички свидетели, посочени в констестациите, и от тяхните разпити — според заключителното поста-

новление на следователя — не е установено абсолютно нищо. Така щото тия констестации се явяват безпредметни.

Подадено е едно заявление от Димитър Каймакчийски, отнасящо се до това, че първият кандидат в листата на Демократическия сговор, като кмет на Ихтиманската община, не си бил подал оставката в нужния срок. От заявлението, което е приложено към преписката, нотариално заверено, се вижда, че кметът си е подал оставката на 26 април 1927 г. и от същата дата има заповед под № 43, с която е натоварен помощник-кметът да води работите на общината до избирането на нов кмет. Съгласно чл. 47, пункт 6 от избирателния закон, не е необходимо оставката да бъде приета в 10-дневен срок от публикуването на указа за изборите. Следователно, и това заявление се явява неоснователно.

Комисията изказва мнение да бъде утвърден изборът, произведен в Ихтиманската избирателна околия.

Председателът: Има думата народният представител г. Илия Георговъ.

И. Георговъ (р): Г. г. народни представители! Мировият съдия, намъсто да избере по жребие членове на избирателните бюра в тази околия, той ги е назначил. Безспорно е, че избирателни бюра, назначени от мировия съдия, а не избрани по жребие, не могат да гарантират редовността и свободата на избора. Много зависи от това, дали членове на избирателните бюра са безпристрастни. Само тогава може да не се допуснат произволи от страна на органите на властта или пък от други нъкои лица, когато членове на бюрата са избрани по жребие, а не са назначени. Аз се чудя, защо докладчикът не изтъкна този факт! Този факт е от голямо значение . . .

Докладчикъ П. Гаговъ (д. сг): Такова оплакване нъма, г. Георговъ.

И. Георговъ (р): . . . защото тук се нарушава волята на законодателя, и се лишават избирателите от една гаранция срещу произволи. Доколкото аз зная, по този въпрос е възбудено дъло пред компетентното съдилище и тръбваше да се почака резултатът от това дъло. А току-така да се приеме за редовен един избор, в който липсват условия за свободно изразяване волята на избирателите, мисля, че е прибързано.

Председателът: Има думата народният представител г. Коста Николовъ.

К. Николовъ (д. сг): Г-да! Г. Георговъ е твърде зле уведомен по тая въпрос. Лично аз съм 6—7 души, които не познавам — само един от тях познавам, именно Стамо Алексов от Вакарел — присъствувахме, когато се тегли жребие от съдията. По повод оплакването от г. Стоименова, листата на когото е получила 167 гласа в цълата околия, окръжният съд е събрал сведения и е поискал обяснения. Таква са му били дадени и той е приключил преписката като неправилно заведена. Сам г. Стоименов е казал, че не знае това, а му го бил казал друг нъкой си. Другият пък казва, че не познава г. Стоименова. Такъв е резултатът.

И. Георговъ (р): Нека се провери пакъ.

Докладчикъ П. Гаговъ (д. сг): Такова оплакване нъма.

И. Георговъ (р): То е към изборното дъло, което е в окръжния съд, затова не е изпратено тукъ.

Председателът: Които приемат избора, произведен в Ихтиманската избирателна околия, за редовен, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Има думата докладчикът г. Стоименъ Савовъ.

Ще се докладва изборът, произведен в Ескиджумайската избирателна околия.

Докладчикъ С. Савовъ (д. сг): Изборът в Ескиджумайската избирателна околия е станал при пълнен ред и спокойствие. Това е отбелязано в всичките дневници на избирателните секции. Състезавали са се 4 листи.

П. Пъдаревъ (д. сг): Хем състезание, хем спокойствие.

*) За текста на законопроекта, приет на първо четене, вж. прил. Т. I, № 7.

Докладчик С. Савовъ (д. сг): Листата на Демократическия сговоръ, водена отъ г. Янко Куцаровъ е получила 4.493 гласа. Листата на Българския земеделски народен съюзъ, водена отъ г. Омарчевски, е получила 2.920 гласа. Листата на Занаятчийскиятъ професионални проsvѣтителни и политически ядра, водена отъ г. С. Даскаловъ е получила 3.449 гласа. Листата на Обединената партия, водена отъ г. Куюнджиевъ е получила 785 гласа и листата на Националлибералната обединена партия е получила 349 гласа.

Къмъ изборното дѣло има две констестации, които, най-щателно провѣрени и прегледани отъ комисията, не даватъ основание, отъ което да се заключи, че изборитѣ сж нередовни. А най-важното е, че листата на Демократическия сговоръ печели благодарение на разногласията на опозицията, защото събрани всичкитѣ гласове на опозицията съставляватъ $\frac{2}{3}$, а гласовѣтѣ на Сговора — $\frac{1}{3}$ отъ всички подадени гласове. Следователно, ако бѣше стигнало онава окръжно, което бѣше стигнало въ Ямболъ, ако оловната коалиция бѣше се съединила съ сребърната, тогава г. Янко Куцаровъ може-би щѣше да бѣде застрашенъ. Освенъ това по тоя изборъ има оплаквания за нередовности. Тия оплаквания сж отнесени до прокурорството, което е обработвало 5 следствени дѣла, които следватъ изборната преписка. Обаче тия дѣла, какъвто и край да взематъ, нѣма да бѣдатъ отъ значение за резултата на избора.

Комисията изказа мнение, изборътъ да бѣде зачетенъ за правиленъ и редовенъ и да бѣдатъ провѣзгласени за избрани . . .

К. Кънчевъ (д. сг): Тѣ сж вече провѣзгласени. Ние само ще утвърдимъ избора.

Докладчикъ С. Савовъ (д. сг): . . . г. Янко Куцаровъ, г. Димитъръ Атанасовъ Ивановъ, г. Мехмедъ Алиевъ Салиевъ и за допълнителни: Панайотъ П. Късовъ и Мехмедъ х. Мехмедовъ Мизиновъ.

Председателтъ: Които приематъ избора, произведенъ въ Ескиджумайската избирателна околия, за редовенъ; моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема. Ще се докладва изборътъ, произведенъ въ Варненската селска избирателна околия.

Докладчикъ С. Савовъ (д. сг): Въ Варненската селска избирателна околия сж се състезавали 4 листи. Получени сж всичко 15.630 действителни бюлетини. Листата на Демократическия сговоръ е получила 8.275 гласа; Радикалната партия — 971 гласа; Българскиятъ земеделски народенъ съюзъ — 3.012 гласа и Занаятчийскиятъ професионални проsvѣтителни политически ядра — 3.362 гласа. Въ дневниците на всичкитѣ 31 избирателни секции е отбелязано, че изборътъ въ цѣлата околия е миналъ мирно и тихо. Подадена е констестация отъ Стефанъ Минчевъ Пешевъ, адвокатъ отъ Варна, въ която казва, че въ 6 пункта на цѣлата околия, между които и въ с. Ени-къой, сж станали нѣкои нередовности. Следъ провѣрката се указа, че въ с. Ени-къой напр., нередовноститѣ и грѣшкитѣ сж станали така, че опозицията, а именно Занаятчийската партия е получила 484 гласа, Земеделскиятъ съюзъ 95, радикалитѣ — 52, а Демократическиятъ сговоръ само 350 гласа. Ако се събератъ гласовѣтѣ, подадени за опозицията въ Ени-къойската секция, и ония, подадени за Демократическия сговоръ, ще се види, че опозицията взема $\frac{2}{3}$, а Сговорътъ $\frac{1}{3}$ отъ гласовѣтѣ въ тая секция. Въ констестацията се говори за нѣкакви 45 плика смѣнени отъ председателя на изборното бюро. Констестаторътъ казва, че сжщиятъ председателъ билъ признанъ, че смѣнилъ други 112 пликове съ бюлетини на Демократическия сговоръ. Обаче въ рѣцетѣ на констестатора попаднали само 45 плика. Дори ако това е вѣрно, дори ако всички гласове, подадени въ Ени-къойска избирателна секция се придадатъ на констестатора, той далечъ нѣма да постигне това, що гони, понеже изборниятъ дѣлителъ е 5.210, а констестаторътъ е получилъ всичко 3.012 гласа. Тѣй че нѣма да се постигне никаква целъ. Искане е анкета.

Следъ обстойно разискване въ комисията, комисията съчете тоя изборъ за правиленъ и редовенъ и следва да бѣде утвърденъ.

Председателтъ: Които приематъ избора, произведенъ въ Варненската селска избирателна околия, за редовенъ; моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема. Има думата докладчикътъ г. Иванъ Хрелопановъ.

Ще се докладва изборътъ, произведенъ въ Радомирската избирателна околия.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Изборътъ въ Радомирската избирателна околия по своя резултатъ ви е известенъ. Поради недоразумения между хората на Демократическия сговоръ въ тая околия, всички мандати се взематъ отъ опозицията.

Постѣпили сж 6 констестации отъ избиратели въ тая околия, въ които се изтъкватъ много нередовности. Нѣкои отъ тия констестации се основаватъ на избирателния законъ и затова въ комисията по провѣрка на изборитѣ радомирскиятъ изборъ представляваше доста голѣмъ интересъ. Той ще представлява голѣмъ интересъ, увѣренъ съмъ, и въ Народното събрание, защото комисията по провѣрка на изборитѣ, въ която болшинството сж членове на Демократическия сговоръ, разгледа всички факти, които сж посочени въ констестациитѣ, както и събранитѣ доказателства и въпрѣки че Демократическиятъ сговоръ не получава никакъвъ мандатъ, успѣ да не се увлѣче въ партийнитѣ интереси, а да запази онѣзи принципи и становища, които Демократическиятъ сговоръ е ималъ като критерий при разглеждането на всички избори, които се утвърждаватъ отъ Народното събрание.

Правейки тая бележка, азъ искамъ да посоча предъ васъ, че изборътъ въ Радомирската околия трѣбва да създаде у насъ убеждението, че когато ние ще споримъ по редовността и нередовността на изборитѣ, добре ще бѣде да се рѣководимъ отъ тия основни начала, върху които сме се споразумѣли, че ще се рѣководимъ, за да констатираме дали единъ изборъ е редовенъ или нередовенъ.

Нѣкои отъ говориститѣ: Това и г. Баралиевъ ще признае.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Вие, които сте участвували въ заседанията на комисията по провѣрка на изборитѣ, знаете тѣзи принципи, на които сме се установили. Азъ ги посочвамъ и ще ги посочвамъ на господата, които не сж имали случай да ги чуятъ и знаятъ. Защото, ако вие отъ тая страна (Сочи лѣвицата) ни атакувате по поводъ на една констестация, подадена отъ пропадналъ кандидатъ или отъ избиратели, наши политически противници и имъ давате пълна вѣра, и се борите съ страсть, искате анкета, искате провѣрки, ние винаги сме ви изтъквали: вгледайте се въ фактитѣ, дайте да имъ дадемъ предварително нуждната оценка, и тогава да се взематъ решения. Тая констестация, която азъ ще ви прочета сега за радомирския изборъ, е идентична съ констестациитѣ, които вие сте подали по всички избори, където оспорвате мандатитѣ на Демократическия сговоръ.

К. Лулчевъ (с. д): Да ги анкетираме.

Х. Баралиевъ (с. д): Предлагамъ анкета за всички избори въ България.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Подадена е констестация отъ Михаилъ Василевъ отъ г. Радомиръ, въ която той изтъква нередовности въ избора въ Поцърненската община. Той посочва въ констестацията си, че нѣмало добре конструирана тъмна стайчка, че тайната на гласоподаването не била запазена. Това е едното нарушение. Второто нарушение, което той изтъква въ тая констестация, е че били допуснати да гласоподаватъ лица, които не били навършили 21 година.

Когато ние въ комисията обсъждахме този въпросъ за тъмнитѣ стайчки, и понеже вие много често въ възшитѣ констестации пишете, че тайната на гласоподаването не била запазена „Защото вие хората на Демократическия сговоръ не сте инсталирали тъмни стайчки, както прилича“, ние поискваме да се отдѣли клюката отъ мъвата и факта. И по този изборъ ние ви дадохме доказателства, че правимъ това разграничение. Защо? Ако, действително, не е имало тъмна стайчка, трѣбваше въ избирателния дневникъ да има отбелязано, че нѣма тъмна стайчка въ тая секция, или че има такава, но тя не е добре инсталирана. Такова отбелязване, обаче, въ протокола за избора въ Поцърненската секция въ Радомирска околия нѣма. И затуй комисията намѣри, че това оплакване е неоснователно и не заслужава да се обърне внимание на него.

Колкото се отнася до второто оплакване, че сж гласували непълнолѣтни избиратели на брой 24 човѣка, то по сжществуто си е вѣрно. Отъ направената справка въ избирателния списъкъ се установи, че действително тѣзи 24 лица сж били непълнолѣтни и въпрѣки това сж гласоподавали.

Д. Гичевъ (з. в.): Кметътъ ги е писалъ въ избирателния списъкъ.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Не трѣбваше председателътъ на изборната секция да ги допусне да гласо-подаватъ. Това е, безспорно, едно нарушение на избирателния законъ. Но ние въ комисията приложихме едно второ начало.

Х. Баралиевъ (с. д): Възбудено ли е следствие?

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Възбудено е.

И. Лѣкарски (д. сг): Вие по-малко приказвайте!

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Г. Баралиевъ! Вие по-малко говорете, за да не приказваме.

Х. Баралиевъ (с. д): Какво „ще приказваме“?

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Вие бждете по-спокойни, когато се говори за избори.

С. Баралиевъ (с. д): Защо? Защото утвърдихте севлие-ския изборъ, който загубихте ли?

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Азъ само това Ви казвамъ, бждете по-спокойни, когато се говори за избори.

Х. Баралиевъ (с. д): Въпрѣки всички насилия, които се извършиха въ Севлиево, ние спечелихме избора.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Само това Ви казвамъ, по-спокойни бждете, когато се говори за избори.

Х. Баралиевъ (с. д): Азъ Ви попитахъ: срещу кмета, който е допусналъ да гласоподаватъ малолѣтни избиратели, възбудено ли е преследване?

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Азъ ви казахъ, че е възбудено. Какво се енервирате.

Х. Баралиевъ (с. д): Вие злоупотрѣбвате съ голѣмата доляност, която опозицията прояви при този изборъ. Ако е въпросъ за скандали, ние можемъ да ги устроимъ тия скандали. Това искате Вие! За варненския изборъ има признание отъ председателя, че е пусналъ 112 плика. Самъ той го признава.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): За скандали недейте говори, защото Вие винаги ги вършите, Вие ги предизвиквате.

Х. Баралиевъ (с. д): Контестациитъ на опозицията не ги четете, минавате ги мълкомъ.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Г. Баралиевъ е много нервентъ, много несдържанъ. Той бѣше въ комисията, когато тѣзи въпроси се разискваха. И азъ, ако изтъквамъ този случай, изтъквамъ го затуй, защото за Парламента сж важни и сжществени известни основни начала, както казахъ и по-напредъ, известни ржководни идеи по провѣрка на изборитъ да бждатъ възприети като една традиция при провѣрката на изборитъ. И ако азъ споменахъ тѣзи факти, правя го това именно съ тая целъ. Макаръ да сж гласоподавали въ тая секция 24 души непълнолѣтни избиратели, за комисията бѣше по-важно да знае дали измѣнятъ резултата на избора тия 24 гласове или не. Установи се, че тѣзи гласове не промѣнятъ резултата отъ избора, и затуй ние, комисията, казахме, че, макаръ да има нарушение на закона съ това, че сж допуснати да гласоподаватъ 24 души непълнолѣтни избиратели, това нѣма сжществено значение за резултата отъ избора.

Друга контестация, г. г. народни представители, е подадена до председателя на избирателното бюро на секцията въ с. Сирицикъ. И въ нея имаше сжщото оплакване, че нѣмало добре уредена тъмна стайчка. Има и друго едно оплакване — че въ изборното помѣщение се гласоподавало явно и че застъпницитъ и кандидатитъ на отдѣлнитъ листи сж провѣрявали бюлетинитъ на избирателитъ въ изборното помѣщение. Парламентарната комисия счете, че тѣзи факти, изнесени въ контестацията, не могатъ да бждатъ провѣрени и нѣма защо Народното събрание да имъ дава особена вѣра, затуй защото ние държимъ пакъ на единъ

принципъ — че има застъпници въ изборитъ и че застъпницитъ въ тая секция трѣбваше да отбележатъ, и никой не може да имъ попрѣчи да отбележатъ тия факти въ избирателния дневникъ на тая секция.

Х. Баралиевъ (с. д): После имъ е дошло на умъ.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Въ една контестация, подадена за избора въ Долно-Сѣкирската секция, се посочватъ нарушения все отъ този характеръ. Да не ги изброявамъ. Въ друга една контестация, подадена пакъ отъ г. Михаилъ Василевъ, се говори общо за едно нарушение, което се отнася до начина, по който оловената коалиция е действувала и агитирала. Този въпросъ комисията го изостави, затуй защото ние оставаме на партиитъ свободно да избиратъ своитъ начини и срѣдства на борба. Въпросътъ не е за провѣрка на избора; въпросътъ е за състезание обществено, което трѣбва да даде своето мнение, своето становище.

Комисията счете, че всички тѣзи факти, които посочихъ, не сж отъ естество да опорочатъ произведения въ Радомирската избирателна околия изборъ и затова реши този изборъ да бжде утвърденъ, при резултатитъ, които сж получени — двата мандата на оловената коалиция и другитъ два на тройната коалиция.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Лѣкарски.

И. Лѣкарски (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Ако взехъ думата по радомирския изборъ, то е за да направя нѣколко констатации по поводъ становището, заето отъ комисията, и становището, което бѣха заели опозиционнитъ политически пратии у насъ преди и по време на изборитъ въ Радомирската избирателна околия, да ви изтъкна нѣколко обстоятелства и да остаза на васъ да сждите за манталитета на тѣзи, които се чудѣха какъ да титулуватъ поведението на Сговора около този изборъ, и които, следъ като по една случайностъ, бихъ казалъ азъ, можаха да спечелятъ този изборъ, замлкънаха.

Х. Баралиевъ (с. д): Скараха се сговориститъ, изгубиха избора.

Председателътъ: Моля, г. Баралиевъ, недейте прекъсва. Ако искате да говорите, вземете думата.

И. Лѣкарски (д. сг): Г. докладчикътъ направи констатация, че по избора въ Радомирската избирателна околия имало формални нарушения и че комисията, съставена въ своето мнозинство отъ членове на болшинството въ Парламента, се е съгласила да не се касира този изборъ, за да не се даде поводъ да се мисли, че тя го касира поради партийни побуждения. Азъ бихъ молилъ, г-да, да не заставаме на подобни становища и да не създаваме сега такъвъ прецедентъ — да опрошчаваме, да амнистираме грѣшки и престѣпни деяния, за които има данни, че сж станали, само заради това, да не оставимъ впечатление, че искаме да служимъ на партийни интереси. Това би билъ единъ недобъръ прецедентъ, единъ прецедентъ, който би се използвалъ въ обратна посока въ бждеще, при други режими, отъ други партии, както той е билъ използванъ нееднократно въ близкото и по-далечното минало.

Азъ направихъ тази констатация, за да направя едно-временно сравнение между онова, което се е вършило въ миналото, и това, което се върши днесъ, и да се разбере, че наистина има една голѣма разлика между миналото и настоящето.

Нѣкой отъ социалдемократитъ: Едно изключение ви дава възможностъ да се похвалите.

И. Лѣкарски (д. сг): Въ Радомирската избирателна околия, г-да, преди изборитъ и около изборитъ се петнѣше администрацията, петнѣха се партийни дейци, че си служатъ съ тероръ срещу опозицията, че искали едва ли не на всѣка цена съ тероръ, съ заблуда, съ насилие въ всичкитъ му форми да изнудятъ избирателитъ, да имъ взематъ гласа, и хвърчеха оплаквания скроени, неправдоподобни, несжществующи, надигаше се единъ вой. И азъ бихъ искалъ, господата, които се избраха отъ тази околия, които по време на избора правѣха оплаквания, да излѣзатъ днесъ на трибуната тукъ въ Парламента, да ги конкретизиратъ, да се чуятъ, да посочатъ данни, за да бждатъ провѣрени отъ следователя и прокурора и да видимъ тогава на чия

страна е истината, на страната на тѣзи ли, срещу които тѣ се оплакваша отъ тероръ и насилие, или на страната на тѣзи, които съ заблуда, съ заплашване, съ всевъзможни похвати, присъщи на оловената коалиция, извършени не само въ Радомирската избирателна околия, но и въ много други избирателни околии въ България, можаха да измаматъ избирателя, да му взематъ гласа и да постигнатъ резултати, които тѣ смѣтатъ, че сѫ плодъ на свободно проявената воля на избирателитѣ, че сѫ плодъ на дълбокото убеждение на избирателитѣ въ правотата на тѣхната науза.

Д. Гичевъ (з. в.): Никой не твърди, че е проявена свободно волята на избирателя. Имаше насилие.

И. Лѣкарски (д. сг.): Ако взехъ думата, г-да, то е за да протестирамъ отъ тукъ срещу тѣзи инсинуации, срещу тѣзи погълзновения и начини на борба, съ които си служеха предъ изборитѣ господата отъ опозицията въ известни избирателни околии и специално въ Радомирската избирателна околия.

Д. Нейковъ (с. д.): Ако говорите честно, готови ли сте да направимъ една парламентарна анкета по хасковския изборъ?

И. Лѣкарски (д. сг.): Азъ ще предложа анкета за радомирския изборъ и ще моля да се съгласите.

Д. Нейковъ (с. д.): За хасковския изборъ.

И. Лѣкарски (д. сг.): Азъ говоря за радомирския изборъ, г. Нейковъ. Азъ съмъ готовъ на парламентарна анкета и за юстендийския изборъ.

Д. Нейковъ (с. д.): Поискайте мандатъ отъ болшинството да направимъ анкета за хасковския изборъ. Правя предложение, г. Лѣкарски, да се направи парламентарна анкета за хасковския изборъ и съмъ готовъ, ако не се потвърди онова, което изнесохъ, да се откажа отъ мандата си.

И. Лѣкарски (д. сг.): Когато се разглеждаше хасковския изборъ, тогава трѣбваше да направите Вашето предложение, г. Нейковъ.

Д. Нейковъ (с. д.): Потретвамъ: готови ли сте да направимъ парламентарна анкета за хасковския изборъ? (Възражения отъ сговориститѣ)

И. Хрелопановъ (д. сг.): Защо не ми казахте това по-рано, г. Нейковъ, ами ми говорѣхте друго? Следъ като се утвърди хасковскиятъ изборъ, тогава предлагате!

Д. Нейковъ (с. д.): Готови ли сте на анкета на тази база: отказъ отъ мандата — или Вие, или азъ?

И. Лѣкарски (д. сг.): Късно искате анкета, г. Нейковъ, защото хасковскиятъ изборъ е утвърденъ. Малко по-рано да бѣхте направили това предложение.

Д. Нейковъ (с. д.): Никога не е късно да се откриятъ престѣпленията. Нима утвърдението на единъ изборъ заличава безобразията и престѣпленията, които сѫ извършени? Да направимъ анкета.

Председателтъ: (Звъни) Моля, г-да.

И. Хрелопановъ (д. сг.): Много късно искате анкета, г. Нейковъ. По-напредъ трѣбваше да кажете това. Сега вече изборътъ е утвърденъ отъ Камарата. (Възражения отъ лѣвицата. Глъчка)

Д. Нейковъ (с. д.): Каква е тази дързостъ, какво е туй нахалство? Приемете анкета за ямболския изборъ.

С. Савовъ (д. сг.): Г. Нейковъ иска да се рекламира предъ галерията!

И. Лѣкарски (д. сг.): Недейте казва на мене, г. Нейковъ, за анкета по хасковския изборъ. Ще кажете това на Народното събрание, когато стане нужда, и ще направите предложението си. Погрѣшно се адресирате къмъ мене.

Н. Стамболиевъ (з. в.): Защо сочите само на опозицията, а не сочите и на болшинството?

И. Лѣкарски (д. сг.): Не ща уроци отъ Васъ кому и какъ да приказвамъ. (Глъчка)

Председателтъ: (Звъни) Моля, г-да.

И. Лѣкарски (д. сг.): Отъ страна на г. докладчика се направиха известни констатации за нередовности въ радомирския изборъ. Но той ги минава, комисията ги е отменила и прави едно заключение: оставяме на партиитѣ свободно да си избиратъ начинитѣ и срѣдствата на борба. Да, ние ще оставимъ на партиитѣ да си избиратъ свободно начинитѣ и срѣдствата на борба, но въ сѣщото време ние ще трѣбва да кажемъ, че тѣзи начини и срѣдства не могатъ да бждатъ отъ характеръ, който законитѣ и политическиятъ моралъ въ страната не позволяватъ.

Нѣкой отъ лѣвицата: Кажете то това нататъкъ. (Сочи болшинството)

И. Лѣкарски (д. сг.): Наистина, г-да, срѣдствата за борба на опозицията въ Радомирската избирателна околия минаваха границитѣ на позволеното, минаваха границитѣ на нормалното и отиваха въ областта на една страшна демагогия, достигаща до заплашвания, заплашвания съ послѣствия въ бждещи дни, които не можеха да не упражнятъ влияние върху настроението, върху свободното проявление волята на избирателитѣ. Но понеже комисията отминава тѣзи факти, затова, защото тѣ могатъ да бждатъ само въ пасивъ на опозиционнитѣ партии, и прави заключение: оставяме на партиитѣ свободата да избиратъ начинитѣ и срѣдствата на борба, азъ излѣзохъ тукъ да протестирамъ, да поискамъ да заклеимъ тѣзи похвати на опозицията и да заявя предъ Народното събрание, че ако болшинството прави този актъ на великодушие, не иска да се спира въ подробности, не иска, вземайки актъ отъ престѣпни деяния, извършени около радомирския изборъ, да касира този изборъ или да направи парламентарна анкета, то не значи, че азъ трѣбваше да замълча и да не излѣза тукъ да порица, най-малко, тѣзи похвати и да заявя: изборътъ, г-да, въ Радомирската избирателна околия не бѣше резултатъ на свободно проявена воля на избирателя. Вие (Сочи лѣвицата) изчухиде неговия воть съ измама и съ заплашвания. (Ражкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателтъ: Има думата народниятъ представителъ г. Коста Лулчевъ.

К. Лулчевъ (с. д.): Г. г. народни представители! Макаръ агитациитѣ по изборитѣ да бѣха завършени още преди 29 май, агитациитѣ съ изборитѣ продължаватъ и днесъ, продължаватъ и вѣнъ отъ Народното събрание, продължаватъ и тукъ, въ Народното събрание. Гони се целта да се убеди Народното събрание, да се убеди свѣтътъ, че изборитѣ сѫ произведени при пълненъ редъ, при спазване на законнитѣ норми, при спокойствие и при пълна тишина, както се изразяваха тукъ нѣког отъ господа докладчици.

Г. г. народни представители! Ние разгледахме вече тукъ нѣколко отъ изборитѣ и ги утвърдихме. По нѣкои отъ тия избори ние предложихме парламентарна анкета. Ако действително изнесенитѣ тукъ предъ Народното събрание по тия избори факти съ подаденитѣ констатации бѣха неистинни, защо болшинството на Народното събрание не прие парламентарни анкети по тия избори? Най-после, говори се за начинъ на агитация, говори се за начинъ на действие, говори се за честъ на Народното събрание, говори се за партийни отношения — защо Народното събрание не се съгласи да приеме поне една парламентарна анкета да провѣри единъ изборъ и да види какъ и колко свободно е проявена волята на българския избирателъ? Г. Хрелопановъ излѣзе да ни казва по избора въ Радомирската избирателна околия: „Комисията прави едно великодушие“. Г. Лѣкарски потвърди това: „Комисията отъ великодушие къмъ опозицията приема избора въ Радомирската избирателна околия, макаръ че той е произведенъ съ нарушение на законитѣ, чрезъ престѣпление, съ насилване волята на избирателя.“ Г-да! Ако вие сте убедени, ако за васъ има доказателства, ако има констатации, ако тия констатации сѫ сериозни, ако вие твърдите, че въ Радомирската избирателна околия действително волята на избирателя е промѣнена, е фалшифицирана чрезъ разни способности отъ опозицията, защо не предложите парламентарна анкета, която да провѣри тия факти и да дойде тукъ да изобличи опозицията въ насилване волята на избирателитѣ въ тази околия? Защо сте така великодушни къмъ опозицията? Дайте една парламентарна анкета по радомирския изборъ,

ва да видимъ кой е насиллил волята на избирателитѣ въ Радомирската околия.

Казва се тукъ, че нѣмало тъмни стаички. Е добре, ако нѣма тъмни стаички, значи нѣма избори. Дайте да провѣримъ и, ако действително е нѣмало тъмни стаички, да касираме избора.

Говори се, че непълнолѣтни сж гласували. Добре, по това можемъ да тълкуваме, по това можемъ да говоримъ. Ако тия малолѣтни, които сж гласували, сж били записани по избирателнитѣ списъци, тѣ сж имали право на гласуване. Явно е за всички, че по избирателния законъ бюрото не влиза въ тълкуване на избирателнитѣ списъци. Всѣки записанъ въ избирателния списъкъ, право, има право да гласува. Е добре, ако въ избирателнитѣ списъци е имало записани непълнолѣтни хора, които нѣматъ избирателни права, кой го е направилъ това? Опозицията ли? Може би оппозицията да е направила това! Не е чудно! Трѣбваше и това да дочакаме!

Нѣкой отъ сговориститѣ: Много е невинна оппозицията!

К. Лулчевъ (с. д.): Говори се, че имало явно гласоподаване. Добре, дайте да провѣримъ и, ако действително е имало явно гласоподаване, да касираме избора.

Говори се за неопозволенни начини на агитация. Азъ не ги чуехъ. Нито г. Хрелопановъ, нито г. Лѣкарски излѣзоха да ни кажатъ въ какво се състоятъ тия неопозволенни начини.

И. Лѣкарски (д. сг.): Вие ги знаете много по-добре отъ насъ. Азъ не искахъ да отнемамъ времето на Народното събрание.

К. Лулчевъ (с. д.): Вие говорите за неопозволенни начини, вие говорите за заплашвания, вие говорите за изнудване волята на избирателитѣ. Кажете, съ какво и въ що оппозицията изнуди волята на избирателитѣ въ Радомирската избирателна околия? Желаете ли ние да говоримъ за неопозволенни начини на агитация? Ние можемъ да говоримъ. И азъ трѣбва да кажа тукъ, че неопозволенни начини за агитация се практикуваха, но не отъ оппозицията, а отъ отговорнитѣ мѣста, отъ министерскитѣ мѣста. При агитациитѣ презъ време на изборната борба ние чуемъ: „Каквото и да стане, колкото и гласове да получи оппозицията, ние нѣма да предадемъ властта, ние ще управляваме“. (Рѣкоплетскания отъ лѣвницата) Г-да! Това е единъ неопозволенъ начинъ на агитация. Дайте да провѣримъ всичкитѣ начини на действие, всичкитѣ начини на агитация, и тогава ще видимъ кой е действувалъ съ позволенни начини и кой е действувалъ съ неопозволенни начини.

Отъ сговориститѣ: Четитѣ позволени ли сж?

К. Лулчевъ (с. д.): Тази демагогия, въ която се увличате вие тукъ, въ Народното събрание, за да я използвате, не ще ви послужи на васъ.

Прочее, ако за васъ е имало нарушения по избора въ Радомирската избирателна околия, предложете анкета, ние я приемаме, и ако се установи, че е имало нарушения, да се касира този изборъ.

Председателтъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Дерлипански.

Д. Дерлипански (з. в.): Г. г. народни представители! Най-неудобното нѣщо за мене въ живота е било да излѣза да защитавамъ себе си. Дори предъ окръжния съдъ презъ 1923/1924 г., когато азъ, като народенъ представителъ тогава, бѣхъ хванатъ, арестуванъ, въпрѣки законитѣ въ страната, и обявенъ за . . .

И. Лѣкарски (д. сг.): Презъ 1923 г. Вие посрещнахте войскитѣ, които дойдоха въ Радомиръ отъ Кюстендилъ съ влака. Заедно съ Александъръ Ботевъ знаете какво вършихте тогава. И Вие за туй бѣхте арестувани. Вие тогава бѣхте арестувани не като народенъ представителъ, а като престѣжникъ, Вие бѣхте арестувани за престѣжни деяния по наказателния законъ.

Г. Марковъ (з. в.): Нали си казахте именито бе, г. Лѣкарски? Отъ трибуната говорихте. Още ли искате да говорите?

Д. Дерлипански (з. в.): Азъ Ви изслушахъ. Изслушайте нѣколко думи и Вие отъ мене. — Та, казвамъ, когато азъ по такъвъ начинъ бѣхъ затворенъ и даденъ подъ съдъ

като метежникъ, при разглеждането на дѣлото ми азъ не излѣзохъ да се защитавамъ. Това е писано и въ моята присѣда и, ако я донеса да ви я прочета тукъ, най-много Вие, г. Лѣкарски, ще се засрамите.

И. Лѣкарски (д. сг.): Ти я чети другаде — въ тъмнитѣ стаички на ламбичка!

Д. Дерлипански (з. в.): Казвамъ, най-неудобно ми е да излѣза да защитавамъ себе си.

Г. докладчикътъ казва, че по избора въ Радомирската околия имало подадени контестации за нередовности на избора. Вѣрно е, г. г. народни представители, че има подадени 6 контестации, но азъ искамъ вие да знаете отъ кого сж подадени тия контестации, преди да вдигнете рѣчка за одобрието или неодобрието на тоя изборъ. Тия 6 контестации сж подадени отъ третия кандидатъ въ листата на Демократическия сговоръ, г. Василевъ. Погледнете датитѣ на контестациитѣ и ще видите, че тѣ сж подадени на 6 и 7 юний — една седмица следъ избора, когато вече сж намислили какво да правятъ.

Каза се, че имало нередовности въ избора. Г. докладчикътъ посочи нередовностъ по избора въ Поцърненската община. Азъ не зная дали изборътъ въ тая околия е редовенъ или не; зная, че въ контестацията пише, че въ тая община сж гласували 24 младежи, които нѣмали избирателни права. Но явява се въпросъ: за кого сж гласували тия 24 младежи, като знаемъ, че общинското управление въ Поцърненци е въ рѣцетѣ на Демократическия сговоръ? Вие сами можете да си отговорите за кого сж гласували тия 24 младежи. Но азъ не допускамъ, че тия 24 младежи сж малолѣтни. Тѣ сж навършили нужното число години следъ съставянето на избирателнитѣ списъци и кметътъ, макаръ и отъ Демократическия сговоръ, не е смѣялъ да поеме тая отговорностъ да издаде избирателни книжки на младежитѣ. Той имъ е далъ удостовѣрение, тѣ сж вземали съдебно решение отъ мизовия съдия и сж гласували. Така че, макаръ и имената на тия младежи да ги е нѣмало въ избирателния списъкъ, не допускамъ, че тѣ сж били малолѣтни. Но кой дава тия показания? Никола Тоневъ дава показания, че тия 24 младежи сж малолѣтни. Кой е тоя Никола Тоневъ? Провѣрителъ въ Кюстендилската окръжна постоянна комисия. Той и днесъ е на служба тамъ. И естествено, защо да не казва той това? Този фактъ достатъчно говори за тая нередовностъ.

Г. докладчикътъ каза, че въ с. Сиришникъ нѣмало застѣпници. Братътъ на втория кандидатъ въ листата на Демократическия сговоръ, Ненко Радевъ, адвокатъ въ Радомиръ, бѣше застѣпникъ тамъ. Какъ не е имало застѣпници? Тамъ е имало юристъ застѣпникъ на правителствената листа и се казва, че нѣмало застѣпници! Имало тероръ, се каза. Кой е кметътъ въ Сиришничката община? Никола Маневъ отъ с. Ковачевци, сговористъ. Но, понеже той бѣше отцепникъ, не работи за кандидатитѣ на Демократическия сговоръ, приятели на г. Лѣкарски, и третиятъ кандидатъ въ листата на Демократическия сговоръ, Василевъ, се оплаква, че тоя кметъ не агитиралъ за кандидатитѣ приятели на г. Лѣкарски, ами агитиралъ за своитѣ приятели, които излѣзоха съ втора сговористка листа.

За Долна-Сѣкирна има контестация, че тамъ единъ отъ кандидатитѣ на оловната листа заплашвалъ избирателитѣ, какво емигранти щѣли да нападнатъ и да отмъщаватъ.

Г. г. народни представители! За всичко това азъ бихъ приелъ една парламентарна анкета и ще тегля разноскитѣ за нея, ако се докаже, че ние сме вършили неморални работи.

И. Лѣкарски (д. сг.): Ама ти все плачешъ, че нѣмашъ пари да си платишъ бюлетинитѣ, а сега си готовъ да платишъ разноскитѣ на парламентарната анкета! Много скоро си забогатѣлъ!

Д. Дерлипански (з. в.): Когато отидохъ въ с. Дрѣнъ, най-голѣмото село въ Радомирската околия, полицейскиятъ приставъ Василь Николовъ не ми позволи да направя събрание. Той бѣше тамъ съ двама детективи и заплаши избирателитѣ, за да не можемъ да направимъ събрание. Азъ не напарвихъ оплакване и оставихъ да видя тоя народъ докога, докѣде ще може да търпи насилия.

Отъ сговориститѣ: Ей-й-й!

И. Лъкарски (д. сг): И ти ли ще приказваш за насилия! Какъ не те е срамъ! Ако въ Радомирската избирателна околия имаше насилия, ти нямаше да бждеш тукъ.

Ц. Стоянчевъ (з. в): Не всъкога насилията сж въ ваша полза.

И. Лъкарски (д. сг): Туй трѣбва да го разберешъ; туй го знаят много добре всички. Не те е срамъ да приказваш за насилия въ Радомирската околия!

П. Анастасовъ (с. д): Въпрѣки вашитѣ насилия, ние сме тукъ.

Отъ сговориститѣ: Ей-й-й!

П. Анастасовъ (с. д): Да, да, така е! Въпрѣки вашитѣ насилия, ние сме тукъ.

Д. Дерлипански (з. в): Азъ питамъ г. Лъкарски да каже, презъ ноемврий 1923 г., когато се произведоха законодателнитѣ избори и азъ бѣхъ въ затвора, колко бюлетини съ лозунги за Дерлипански и Ботевъ-се получиша въ Радомирската околия? Не бѣха ли 5.800? А сега сме увеличили гласоветѣ съ 200. Насилия ли сме вършили тогава? Азъ мога да посоча факти, отъ които да се черви г. Лъкарски, но спирамъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Да прощавашъ!

Д. Дерлипански (з. в): Та, казвамъ, азъ бихъ приелъ една парламентарна анкета, която да установи дали ние сме вършили насилия въ избора. Гласувайте, както щете.

Председателтъ: Има думата народниятъ представител г. Димитъръ Грънчаровъ.

Д. Грънчаровъ (з. в): Г. г. народни представители! Комисията по провѣрка на изборитѣ . . .

Г. Чернооковъ (д. сг): Чакай, като Нейковъ, да мине изборътъ ти, че тогава говори!

Мильо Милевъ (д. сг): (Къмъ Д. Нейковъ) Това е и подло, и безобразно, и безсрамно! Това не ти прави честь!

Д. Нейковъ (с. д): Ако има извършени насилия въ Хасковска околия, дайте да произведемъ анкета. Този, който е дошелъ съ насилия тукъ, да си върви!

Мильо Милевъ (д. сг): Защо по-рано не искаше анкета?

Д. Нейковъ (с. д): Защо да се препираме тукъ? Дайте анкета!

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Съгласни ли сте да произведемъ анкета какъ направихте избора въ Гюмюрджина?

Отъ социалдемократитѣ: Съгласни сме.

Д. Нейковъ (с. д): Тамъ е билъ Чернооковъ и той може да ви каже нѣщо повече по този изборъ! А пъкъ бай Чернооковъ излѣзе хитъръ — той се застрахова, като влѣзе въ Сговора въ предвечерието на изборитѣ!

Г. Чернооковъ (д. сг): Този (Сочи Д. Дерлипански), който се оплаква, че въ Радомирска околия на 1923 г. е имало 5 хиляди лозунга, питайте го, кой бѣше противникътъ му. Противникътъ му бѣше Иванъ Пастуховъ. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ) Тѣзи 5 хиляди лозунга, за които той говори, бѣха дадени срещу правителствената листа, начело на която бѣше днешниятъ му съюзникъ Иванъ Пастуховъ.

Д. Нейковъ (с. д): Ролята на такива ренегати, като тебе, е да вършатъ провокации!

И. Лъкарски (д. сг): Вие ставате безплатни адвокати на земеделцитѣ, но тѣ скѣпо ще ви платятъ.

Д. Нейковъ (с. д): Отговорете, приемате ли анкета за Хасковския изборъ?

Г. Чернооковъ (д. сг): При едно условие — да се считатъ Хасковскиятъ и Севлиевикиятъ избори за негласувани. Приемате ли тогава анкета?

Х. Баралиевъ (с. д): Приемаме. Ама ти ще разправишъ за „шпицъ-командитѣ“ въ Пловдивско. Ще касираме избора въ Севлиевики околия и ела ти тамъ да агитирашъ, за да видишъ, че за 24 часа ще ти подпишатъ паспорта. Продадена душа!

К. Лулчевъ (с. д): Продажникъ!

Х. Баралиевъ (с. д): България е достигнала до туй дедже отъ продажни елементи като тебе, които се продаватъ за единъ мандатъ! Ти служишъ на всѣка властъ! Ти служишъ и на Бога и на Мамона! Въ тебе нѣма честностъ, въ тебе нѣма човѣщина! (Шумъ)

Председателтъ: (Зѣъни) Моля, г. Баралиевъ, оставете пререканията.

Г. Чернооковъ (д. сг): Вие сте търгаши, защото цѣлия социализмъ и себе си продадохте на дружбашитѣ за 10 мандата. Вие станяхте аргати на Георги Марковъ! (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ) Особено ти, който, споредъ в. „Земледѣлско знаме“, създаде въ Севлиево психологическиятъ предпоставки съ известната ти интерпелация срещу земеделския депутатъ Маринъ Поповъ за неговото убийство, днесъ имашъ безсрамието да бждеш аргатинъ на дружбашитѣ!

Х. Баралиевъ (с. д): Продадена душа!

Г. Чернооковъ (д. сг): Не те е срамъ! Спомняшъ ли си за твоята интерпелация срещу Маринъ Поповъ и за обвиненията ти срещу Муравиевъ? Спомняшъ ли си, че Кръстю Пастуховъ не позволяваше на Петко Петковъ да бжде въ парламентарната комисия по Министерството на външнитѣ работи, като подозрително лице? Вие сте подли аргати на дружбашитѣ! Хайдуци на кооперация „Напредъ“! Вашиятъ шефъ извърши кражба отъ 300 хиляди лева! Всички сте най-долни!

Х. Баралиевъ (с. д): Ти си въ положението на една отрепка! (Къмъ сговориститѣ) Вие и оттамъ ще го изпждите. (Голѣмъ шумъ)

Председателтъ: Моля Събранието да пази спокойствие и тишина.

Д. Грънчаровъ (з. в): (Идва на трибуната) Г. г. народни представители! Отъ даннитѣ къмъ изборното дѣло за Радомирската околия не се вижда, че сж вършени каквито и да е престѣпления, по силата на които да се иска касиране или неодобрение на избора. Има подадени контестанции и го не отъ избиратели отъ Радомирската околия, а отъ заинтересовани лица, кандидати отъ пропаднали листи.

И. Лъкарски (д. сг): Че и тѣ сж избиратели.

Д. Грънчаровъ (з. в): Като казвамъ, че контестанциитѣ не сж отъ избиратели, искахъ да наблегна, че при докладването се каза, какво контестанцията, която се проче тукъ, и отъ избиратели отъ Радомирска околия, когато въ сжщностъ тя е отъ третия кандидатъ въ листата на Демократическия сговоръ.

По силата на тия обстоятелства, комисията по провѣрка на изборитѣ е дошла до онова решение, което докладчикътъ по този изборъ изнесе тукъ и въз основа на което искаше да се утвърди този изборъ.

Азъ схващамъ болката на г. Лъкарски, за да излѣзе тукъ да защити пропадналитѣ си колеги.

И. Лъкарски (д. сг): Тѣ нѣматъ нужда отъ моята защита.

Д. Грънчаровъ (з. в): Това е другарски дългъ, макаръ че безъ никакво законно основание. Не въ нелоялната агитация, г. Лъкарски, търсете неуспѣха на вашата листа, търсете го въ неразбирателството между вашитѣ партизани. Вие много добре знаете, че въ Радомирска околия Демократическиятъ сговоръ излѣзе съ две листи — едната листа начело съ г. Захари Кръстевъ, и другата листа, начело съ

Димчо Соколовъ, ако се не лъжа. И като вземете гласовете на тия две листи, ще видите, че тѣ ако работѣха заедно, като се има предъ видъ и онова настроение, което би се създадо, ако бѣше единна листата на Демократическия сговоръ, тя нѣмаше да бѣде въ това положение.

И. Лѣкарски (д. сг): То е отдѣленъ въпросъ.

Д. Грънчаровъ (з. в): Не е отдѣленъ въпросъ, ами това е въпросъ отъ голѣмо значение. И ако има да се сърдите нѣкому, сърдете се, преди всичко, на вашитѣ приятели, които не сѣ съумѣли да се разбератъ.

Нередовноститѣ, които се посочватъ въ констестацията, както казахъ и отначалото, не сѣ отбелязани въ самитѣ изборни книжа. Комисията по провѣрка на изборитѣ прие по начало, щото онѣзи избори, при които нѣма отбелязани нередовности въ изборнитѣ книжа, да ги минава като редовни избори. Азъ лично мисля, че това становище на комисията е много правилно, защото има маса констестации, подадени отъ заинтересовани хора, безъ да бѣде упоменато нито едно нарушение на изборнитѣ книжа. И при това положение, ако вие се съгласите да уважите тия констестации, вие ще бѣдете обвинени въ пристрастие.

Ето защо азъ мисля, че решението на комисията по провѣрка на избора въ Радомирска околия почива на законно основание и моля изборѣтъ да бѣде утвърденъ.

Председателѣтъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоименъ Савовъ.

С. Савовъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Много се сгорещихме — трѣбва малко хладъ. Това го предизвикаха г. г. народнитѣ представители отъ близката лѣвица, . . .

Отъ лѣвицата: А-а-а!

А. Савовъ (д. сг): . . . едно, понеже има место тѣхни приятели да слушатъ въ галерията, друго, понеже въ листата на опозицията въ Радомиръ нѣма застъпенъ тѣхенъ другаръ и на чужди грѣбъ 100 тояги сѣ малко.

Г. Марковъ (з. в): И тази интрига е хубава!

С. Савовъ (д. сг): Моля Ви се. Обръщамъ се къмъ г. г. народнитѣ представители отъ болшинството и ги моля да запазятъ хладнокрѣвие и да вдигнатъ като единъ рѣка за решението на комисията. Неполучаването нито единъ мандатъ отъ листата на Демократическия сговоръ въ Радомирската избирателна околия се дължи на несъгласията на нашитѣ избиратели тамъ, които не сѣ могли да надвиятъ своитѣ страсти. Отъ това трѣбва да получатъ голѣмъ урокъ дружбашитѣ, които представляватъ по-голѣма група отъ г. г. широкитѣ, другъ пътъ да не ставатъ кираджии да носятъ на гърба си други хора, които искатъ касирането на избори. (Смѣхъ и рѣжкоплѣскания отъ сговориститѣ) Г. Нейковъ иска анкета за радомирския изборъ! Азъ питамъ г. Нейковъ: защо не иска анкета тогазъ, когато се гледаше изборѣтъ въ Хасковската околия, откъдето той е избранъ?

Д. Нейковъ (с. д): За хасковския изборъ азъ искамъ анкета, и ако вие не я приемете, това показва, че се страхувате отъ онова, което ще се изнесе.

Д. Бошняковъ (д. сг): Следъ като се утвърди изборѣтъ, искате анкета! Кѣде го има това?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Мълчи, мълчи! Ако се приеме анкета, ще се види какъ е агитирано тамъ.

Д. Нейковъ (с. д): Съгласни ли сте, г. министри, да направимъ една анкета?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Много късно я искашъ! Анкети не се правятъ за удоволствие. Сега келешликъ не продавай!

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Ако искате анкета, азъ ще бѣда принуденъ да кажа, г. Нейковъ, какво си ми казалъ насаме за хасковския изборъ. Недей настоява много за анкета.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Шашарми!

С. Савовъ (д. сг): Г. Нейковъ! Анкетитѣ въ България никога не сѣ донесли добро за държавата. Ние правихме анкети, които дадоха противоречиви резултати. Анкетитѣ иматъ смисълъ само тогава, когато хората сѣ съ малко по-другъ манталитетъ. Въ предишнитѣ народни събрания хората бѣха съ малко по-другъ манталитетъ; днесъ сѣ съ по-другъ, съ крива душа; днесъ нѣма онѣзи отворени чисти души, които да кажатъ истината. Ти, г. Нейковъ, който си кривишъ душата като черенъ дяволъ, какъ ще те пратя да анкетирашъ за чужда смѣтка? Азъ нѣма да гласувамъ за никаква анкета и ви моля, г. г. народни представители, да уважите мнението на комисията — да утвърдите избора.

Председателѣтъ: Които приематъ избора, произведенъ въ Радомирската избирателна околия, за редовенъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ще се докладва изборѣтъ, произведенъ въ Кюстендилската избирателна околия.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Резултатѣтъ отъ избора въ Кюстендилската избирателна околия го знаете: три мандати получава Демократическиятъ сговоръ и два мандати получава оловената коалиция. Въ констестацията, която е подадена отъ Павелъ Йовчевъ, се изтъкватъ два факта. Първата е, че Атанасъ Малиновъ и Христо Мановъ, избрани отъ оловената коалиция, сѣ емигранти. Първиятъ се е завърналъ отъ Виена къмъ 1 май т. г., явилъ се въ Кюстендилъ къмъ 5 май и на 8 с. м., околийското събрание на дружбашката околия предъ централното управление на партията. Вториятъ фактъ е, че агитаторитѣ на оловената листа, начело съ Атанасъ Малиновъ, навредъ сѣ заплашвали избирателитѣ съ емигрантски чети, които били вече навлѣзли въ околията и въ окръгъ, даже имало бити и изтезавани хора отъ тия емигрантски чети.

Г. Марковъ (з. в): Вие вѣрвате ли го?

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Въ констестацията се посочва на редица свидетели, които могатъ да установятъ тия факти. Произведено е и предварително следствие отъ съдебния следователъ. Комисията по провѣрка на изборитѣ, когато разглеждаше този изборъ, имаше предъ видъ всички данни, събрани вече доста навреме и доста умѣло отъ съдебната властъ.

Когато, г. г. народни представители, докладвахъ избора въ Радомирската избирателна околия, азъ не случайно употребихъ фразата „ние можемъ да оставимъ партиятъ да избиратъ своитѣ сръдства за борба и агитация вътре въ страната“. Никой не може да отнеме свободата на партиятъ да се борятъ. На вътрешния партиенъ пазаръ всичко може да се каже, всичко е допустимо, но когато партиятъ въ изборната борба си служатъ съ сръдства, които идатъ вънъ отъ границитѣ на държавата, тогава това не може да не спре нашето внимание. И затова по-сериозно внимание заслужава туй, което е изложено въ тази констестация.

Съдебниятъ следователъ е разпиталъ много лица и неговото заключително постановление гласи: (Чете) „Не намирамъ по закона за защита на държавата установено извършено престѣпно деяние и заради това считамъ, че тия лица, които се визиратъ въ констестацията, не мога да ги подведа подъ отговорностъ“. Но тази чисто съдебна преценка на съдебния следователъ по отношение углавната отговорностъ на известни лица не е въ положение да покриве въпроса за редовността на произведенния изборъ въ Кюстендилската избирателна околия. Тия, които поддържаша въ комисията, че щомъ като съдебната властъ е намѣрила, че нѣма лица, които да бѣдатъ привлѣчени като обвиняеми, изборѣтъ трѣбва да се счете, че е правилно произведенъ, не сѣ на правилния пътъ. Тѣ игнориратъ върховното право, което има Народното събрание при провѣрката на фактитѣ, констатирани при станалитѣ избори.

Г. г. народни представители! За мене и за комисията, изхождайки отъ туй, че въ настоящия случай партийното състезание е надхвърлило границитѣ на нашата държава, се поставяше голѣмиятъ принципиаленъ въпросъ: дали въ този случай, при явно установени факти, ние трѣбва да считаме, че тия начини на подготовка на законодателнитѣ из-

бори въ Кюстендилска околия отъ страна на оловната коалиция, начело на която стои Атанасъ Малиновъ, сж редовни или не? Въ нашата парламентарна практика ние нѣмаме отбелязани подобни случаи, доколкото азъ зная това. И нека азъ ви декларирамъ чистосърдечно: по съображения повече политически, да не се счете, че ние тукъ, въ Народното събрание, чрезъ касирането на нѣкои избори искаме да регламентираме партийнитѣ дейности, че ние законодателствуваме, за да кажемъ на коя партия по какъвъ начинъ трѣбва да агитира, за да не бждемъ обвинени въ туй, че ние по единъ косвенъ начинъ искаме да разпоредимъ съ дейността на партийтѣ, комисията усвои становището, че и въ този случай трѣбва да останатъ въ тежестъ и за смѣтка на оловната коалиция всички действия и факти отъ този родъ. Но, г. г. народни представители, азъ съмъ длъженъ да посоча тия факти предъ васъ — това ми се налага — за да видите какво действително се върши и какво се установява не отъ една контестація, която е подписана отъ единъ избирателъ, не отъ показание на единъ избирателъ, безъ да бжде заявено и безъ да бжде вписано то въ избирателния дневникъ, но отъ показания, депозиранни предъ съдебната властъ, предъ съдебния следователъ. Затуй ще ми позволите, отъ показанията на свидетелитѣ — не отъ всичкитѣ, защото сж много, но отъ тия, които сж типични и по-интересни — да направя нѣкои извадки, защото, ако това не направи, моятъ докладъ предъ Народното събрание нѣма да бжде пълненъ.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя д-ръ Б. Вазовъ)

Свидетелът Никола Георгиевъ отъ с. Смоличино, между другото, показва: (Чете) „Разказваха агитаторитѣ на оловния блокъ, че следъ изборитѣ щѣли да навлѣзатъ отъ Сърбия“.

Г. Марковъ (з. в): Казва ли имената на агитаторитѣ?

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. ст): Казва ги. (Чете) „... емигрантски чети, които щѣли да накажатъ селянитѣ, които биха гласували за правителствената листа. Отъ тия думи населението по нашия край се много изплаши“.

Ц. Столичевъ (з. в): Още треперятъ!

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. ст): „Андоновъ и Стоичевъ — Вашето любопитство, г. Марковъ, е задоволено — агитираха за оловната листа“. За тия агитатори именно се казва, че сж говорили това.

П. Миновъ (з. в): Кой дава тия показания?

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. ст): Азъ казахъ, защо не слушате? — свидетелът Никола Георгиевъ отъ с. Смоличино.

И. Лѣкарски (д. ст): (Къмъ земледѣлицѣтѣ) Сигурно въ черния списъкъ ще го запишете!

К. Лулчевъ (с. д): Вашиятъ черенъ списъкъ е достатъчно попълненъ.

Министъръ С. Василевъ: Вие показвахте лицата за чернитѣ списъци.

И. Лѣкарски (д. ст): Ние нѣмаме черни списъци, вашитѣ другари ги имаха. Вие ги знаете много добре и може-би единъ денъ и вие ще стоите въ тия черни списъци.

К. Лулчевъ (с. д): Имате ги и сега ще бждатъ попълнени.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. ст): Другъ свидетелъ, Иванъ Хр. Маринковски, показва: (Чете) „Не се бойте отъ Сговора. Всички емигрантски чети сж по балканитѣ. Сговорътъ съ кръвъ ни взема властта на 9 юний 1923 г., на 29 май ние съ кръвъ ще имъ вземемъ пакъ властта“.

Г. Марковъ (з. в): Кой казва това?

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. ст): Казва го Иванъ Хр. Маринковски.

Г. Марковъ (з. в): Отъ кого го е чулъ? Това е много важно.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Марковъ! Много добре ще направите въ тази областъ да не навлизате.

Г. Марковъ (з. в): Защо, г. министре? Трѣбва да бждемъ начисто.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Защото, г. Марковъ, азъ питамъ г. Дерлипански, който е отъ Радомирска околия, да каже имената на ония трима, които завчера сж стреляли по единъ автомобилъ на 19 км. отъ Кюстендилъ.

Г. Марковъ (з. в): Ако знае, ще каже, ако не знае, какво ще каже?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Пардонъ, г. Марковъ, той знае. Азъ Ви казахъ: недейте да навлизате въ тази областъ.

Г. Марковъ (з. в): Напротивъ, искаме да бждемъ начисто.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Ако искате вие да навлизате, и азъ ще навлѣза, и ще видите къде ще излѣземъ.

Г. Марковъ (з. в): Ние искаме да сме начисто. Не само обвинения да слушаме.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ питамъ г. Дерлипански да каже: кои сж тия трима отъ известното нему село въ Радомирска околия, които спрѣха автомобила на Голдщайнъ? Кои сж тѣ, г. Дерлипански? Не сж ли познати Вамъ? Млъкнете, да не отварямъ тази страница.

Г. Марковъ (з. в): Кажете ги.

Д. Дерлипански (з. в): Азъ не зная защо г. министъръ-председателът и министъръ на вътрешнитѣ работи отпраща питане къмъ мене да кажа кои сж били тия трима хора, които сж спрѣли нѣкакъвъ автомобилъ, идящъ по шосето отъ Кюстендилъ къмъ Радомиръ. Нѣмате ли вие, г. министре, околийски началникъ въ Радомиръ, нѣмате ли окръженъ управителъ въ Кюстендилъ?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ имамъ и околийски началникъ, и окръженъ управителъ, но азъ имамъ и друго нѣщо.

Д. Дерлипански (з. в): Кандидатитѣ за народни представители отъ Демократическия сговоръ въ време на изборитѣ разполагаха съ по двама-трима детективни. Сега мене питате кои сж спрѣли автомобила! Това е работа на ония хора, които сж го спрѣли.

Д. Бошняковъ (д. ст): Отговори на въпроса, диверсии не прави.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Отговори, познавашъ ли ги?

Д. Дерлипански (з. в): (Казва нѣщо)

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Тия хора, обаче, които сж подъ моя властъ и подъ властта на министра на правосъдието, идватъ до едни заключения, които свеждатъ работитѣ до партийни връзки. Това е то. (Ражкоптъскания отъ сговориститѣ)

Г. Марковъ (з. в): Това още не показва, че г. Дерлипански знае кои сж стреляли.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Марковъ! Азъ ви казвамъ, че въ Кюстендилска околия и въ Радомирска околия имаше тайни чети, които действуваха презъ време на изборитѣ. Но азъ въпросъ отъ това не правя.

Д. Дерлипански (з. в): Никого отъ освобождението на България досега не е имало конспиратори въ Радомирска околия. Азъ Ви казвамъ това.

Г. Марковъ (з. в): Азъ слушамъ съ голѣмо внимание, г. министъръ-председателю, да кажете имената.

Министър-председател А. Ляпчев: Г. Марков! Нѣма защо да навлизате въ тази област и напраздно искате да знаете имената.

Г. Марков (з. в): Какъ да търпимъ само обвинения.

Министър-председател А. Ляпчев: Г. Марков! Обвиненията сѣ много прости. Вие можете ли да отречете, че хора, които се числятъ въ вашитѣ редове, въ Радомирската и Кюстендилска околии, и днесъ не сѣ въ връзка съ емигранти? Че не съставляватъ чети и не живѣятъ нелегално и днесъ въ нашата страна?

Г. Марков (з. в): Хора, които сѣ въ връзки съ емигранти, съ чети, съ нелегални организации, нѣматъ нищо общо съ Българския народенъ земеделски съюзъ. Това Ви заявявамъ, г. министре.

Министър-председател А. Ляпчев: Г. Марков! Вие не отговаряте конкретно на моя въпросъ. Азъ Ви питамъ следното: Вие можете ли да откажете, че въ Радомирската и въ Кюстендилската околии нѣма хора, които се числятъ въ редоветѣ на вашата партия, които сѣ не само въ връзка съ емигрантитѣ, но които сѣ активни деятели съ оръжие въ рѣка въ тия околии?

Д. Гичевъ (з. в): Това сѣ голословни обвинения.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ (Звѣни)

Министър-председател А. Ляпчев: Г. Гичевъ! Това сѣ факти.

Г. Марков (з. в): Азъ пакъ заявявамъ предъ Народното събрание, че ако има такива, тѣ трѣбва да понесатъ пълната отговорност и къмъ тѣхъ да се приложи законътъ съ всичката му острота. Тѣ не могатъ да бждатъ членове на Българския земеделски народенъ съюзъ.

Министър-председател А. Ляпчев: Ще я понесатъ много добре.

Г. Марков (з. в): Не може да се хвърля върху Съюза вината на ония, които искатъ да вършатъ престѣпление въ тази страна.

Министър-председател А. Ляпчев: Но това не бърка тия хора съ своитѣ нелегални действия да бждатъ въ помощъ на ония, които се избиратъ като тѣхни съпартизани. Това е истината.

Г. Марков (з. в): Ние нѣма да прѣчимъ на властѣта да ги преследва, но искаме да не се хвърля вината на отдѣлни личности върху цѣла организация.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ (Звѣни) Моля Ви се, г. Марковъ.

Министър-председател А. Ляпчев: Азъ говоря съ факти.

Д. Дерлипански (з. в): Азъ декларирамъ, че ако се установи, че нѣкой сдруженъ земеделецъ е агитиралъ съ оръжие въ рѣка въ Радомирската околия, ще си сложа веднага мандата.

Министър д-ръ Т. Кулевъ: Оставете тия хитрини.

Министър-председател А. Ляпчев: Г. Дерлипански! Отъ едно село въ Радомирска околия е лицето, което е съпровождало тия трима, и което лице днесъ е въ рѣцетѣ на правосѣдието.

Г. Марков (з. в): Какво отъ това, тѣ не ангажирватъ Съюза.

Министър-председател А. Ляпчев: Ако азъ искахъ да идентифицирамъ вашата партия съ тѣхъ, щѣхъ да взема други мѣрки. Но, изтъквамъ фактическото положение — че хора, които сѣ заедно съ васъ, си служатъ съ тия сръдства. Това за мене е фактъ и недейте се наема да го отричате, защото се самообвинявате.

И. Лѣкарски (д. сг): (Къмъ земеделцитѣ) Попитайте г. Зографски за Дупнишка околия, нѣма ли нѣщо вѣрно отъ това, което твърди г. министърътъ.

Нѣкой отъ земеделцитѣ: И въ сръдата на Сговора има хора, които сѣ агитирали съ оръжие въ рѣка.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ (Звѣни) Моля, тишина, г-да.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Чета ви показанията на свидетеля Иванъ Хр. Маринковски отъ с. Койно. Въ своитѣ показания той възпроизвежда какво му е говорилъ кандидатътъ отъ Земеделския съюзъ г. Георги п. Василевъ. Когато почнахъ да правя извадки отъ неговитѣ показания, азъ не споменахъ кое лице отъ дружбацитѣ е говорило предъ свидетеля, считайки, че г. Георги Марковъ винаги може да бжде въ течение на тази работа.

П. Миновъ (з. в): Може да се нагласятъ нѣколко души отъ властѣта да дадатъ тия показания.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Но свидетелътъ по-нататъкъ казва, че въпросното лице му е казало следното: (Чете) „На 29 май т. г. ние съ кръвъ ще имъ вземемъ властѣта и тази дата ще остане историческа, както що остана и 9 юний“.

Г. Марков (з. в): Г. Георги п. Василевъ не е кандидатъ отъ нашата листа, а вие се базирате на това, което той е казалъ.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): (Чете) „Ще изколемъ всички първенци на Сговора“.

И. Лѣкарски (д. сг): Г. Марковъ, дружбащъ е.

Г. Марков (з. в): Цѣла България е дружбаща.

Отъ сговориститѣ: А-а-а!

Г. Марков (з. в): Той е въ листата на Пекаревъ, а вие цитирате негови думи, като го смѣтате за кандидатъ на оловената коалиция.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): По-нататъкъ свидетелътъ казва, че Георги п. Василевъ му е казалъ: (Чете) „Бойте се отъ Атанасъ Малиновъ, който докара съ милиони левове и ги прѣска по народа за агитация“.

Другъ свидетель Велинъ Янкуловъ отъ с. Чеканецъ казва: (Чете) „Преди изборитѣ мене съ Йорданъ Станковъ и Анани Костадиновъ ни заловиха въ гората при поста „Сива кобила“ въ мѣстността „Лолска орница“, като си дѣлихме пармаци, меки дѣски. Заловиха ни 7 души емигранти и ни вързаха. Цѣль день стоиме вързани и вечерта въ тъмно ни отвързаха. Питаха ни къде има македонци — комити. По име ги дирѣха, къде живѣятъ. Питаха ни отъ коя сме партия. Ние имъ казахме, че сме сговористи. На другаря ми взеха пушката, а на мене 100 л. пари“. Подписахъ се.

Другъ свидетель Йорданъ Станковъ, депозира сѣщитѣ показания: (Чете) „Вързаха ни рѣцетѣ отзадъ и ни мѣчиха. На другаря ми Анани му взеха пушката, питаха ни за македончетата, тѣхъ дирѣха. Питаха отъ коя сме партия. Казахъ ни да гласуваме за земеделцитѣ — за оловената коалиция. Питаха ни дали сме ходили съ чета въ Македония или не“.

Другъ свидетель Мите Йопорски отъ с. Койно казва: (Чете) „Иванъ Андоновъ Пекешки и Георги Янакиевъ отъ с. Койно застрашаваха народа съ емигрантски чети, които били на границата и казваха, че, който не гласува за дружбащата листа, Малиновата — на Атанасъ Малиновъ, разбира се — „щѣли да дойдатъ и да му напакосятъ. Зная, че тѣ сѣ агитирали, като винаги сѣ заплашвали“.

По нататъкъ свидетелитѣ Костадинъ Тодоровъ Двоячки, Анани Костадиновъ, Георги п. Василевъ, Василъ Ангеловъ...

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Г. Хрелопановъ! Имате ли пълномощно отъ комисията да занимавате Камарата съ тия показания?

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля Ви се, г. Чешмеджиевъ.

Г. Чешмеджиев (с. д): Какъ така? Той е докладчикъ!

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Много ме очудва въпросътъ, който ми задава г. Чешмеджиев, толкова повече, че той като социалдемократъ, и неговиятъ другаръ г. Лулчевъ, сж настоявали винаги да се правятъ най-изчерпателни доклади.

К. Лулчевъ (с. д): Ние искаме по всички избори да има такива доклади.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Тъзи, които искатъ свѣтлина, социалдемократитъ, тѣ сега се боятъ отъ тая свѣтлина. Има тъмни нѣща по този изборъ и затуй не искатъ свѣтлина.

К. Лулчевъ (с. д): По този изборъ четете нѣкакви дознания, а по други избори и констестациитъ не четете.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Тѣ не искатъ да слушатъ, защото се срамуватъ отъ резултъка на ортацитъ си. Тамъ ги боли.

Г. Чешмеджиев (с. д): Не е така. Вие сте докладчикъ на комисията.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, г. Чешмеджиевъ, недейте прекъсва. Можете да вземете думата.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Имайте търпение, г. Чешмеджиевъ. Ще чета още. Има показания и на други свидетели, все въ сщия духъ. Не ги цитирамъ. Казахъ ви, че показанията сж много.

Г. Марковъ (з. в): Г. Хрелопановъ! Кажете, ако можете, дали тѣзи постѣпки на въпроснитъ хора сж се отразили върху изборния резултатъ?

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): „Василь Ангеловъ отъ с. Страдалово каза, че на 15 май 1927 г. дошелъ въ селската кръчма Лешо Ирановъ отъ Шишманово и му казалъ, че следъ 30 май 1927 г., ако не спечели избора, щѣли да дойдатъ емигранти и щѣли да взематъ съ сила властта и да я дадатъ на земеделцитъ, на единния фронтъ, на оловната коалиция“.

Г. Марковъ (з. в): Какъ е казано: единниятъ фронтъ, или оловната коалиция?

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Тѣй казалъ човѣкътъ.

Г. Марковъ (з. в): Ама казалъ а-а-а.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): И казалъ, че тѣзи, които не гласуватъ за земеделскитъ кандидати, щѣли да бѣдатъ интернирани.

Г. г. народни представители! Такива сж показанията и на Алексю Пеневъ и на редица други. Азъ не заради туй, че г. Чешмеджиевъ нѣма търпение да слуша, но защото не искамъ Народното събрание да бѣде занимавано съ единъ обширенъ докладъ, свършвамъ тия нѣколко цитати, които направихъ предъ васъ. Всички останали показания сж както тия, които ви цитирахъ.

Чухте, г. г. народни представители, не една голословна констестация, а единъ докладъ възъ основа на едно предводително извършено отъ съдебнитъ власти следствие. Това сж данни установени, провѣрени. И макаръ, че формата на тая агитация да надхвърля всички граници, макаръ че е имало заплашвания съ емигрантски чети, макаръ че е имало вързани хора и заплашване съ интерниране, макаръ всичко това да има значение за резултата на изборната борба, все пакъ парламентарната комисия по провѣрка на изборитъ остана на становището си да не се касира изборътъ въ Кюстендилската околия.

Но, г. г. народни представители, по поводъ на този изборъ азъ искамъ да сподѣля една мисль съ васъ. Когато се говори за насилия, вършени отъ органитъ на властта и за насилия, вършени по начинъ, по който азъ преди малко процитирахъ, трѣбва да се прави разлика. Тоя втори начинъ има по-голъмо значение, той е по-ефикасенъ. Каквото и да говоримъ, властта у насъ, съ каквито ще заплашвания да си служи, не може да създаде последствия та-

кива, каквито могатъ да създадатъ другитъ заплашвания, за които ви говорихъ. (Нѣкои отъ стовориститъ рѣкопльскатъ) Това е съзнанието на българския народъ. Може-би това е, защото отъ дълго време въ България настроението е опозиционно и властта не се харесва. Може-би да се счита, че българскиятъ народъ все трѣбва да получава нѣщо ново, че той все трѣбва да смѣнява декорациитъ, да види новото и да има надежда въ него. Българскиятъ народъ може-би счита, че властта е нѣщо, около което той не бива здраво да се събере и организира, а по-лесно е да отиде на другата страна — тамъ където сж другитъ сили. И така може да се създадатъ едни върде силни настроения противъ една власт, противъ едно управление.

Г. г. народни представители! За избора въ Кюстендилска околия, споредъ онова, което е напълно установено и което чухте, моето мнение е, че властта би трѣбвало още по времето на изборната борба, знаейки всичко това, да осигури свободата на тѣзи хора, които сж били подъ натиска на заплашвания съ емигрантски чети, съ нападения отвънъ.

Г. Марковъ (з. в): Повече не е имало такива, не е имало нужда властта да се намѣсва.

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Но азъ трѣбва веднага да кажа, че тия, които стоятъ отлѣво и критикуватъ г. министра на вътрешнитъ работи, правятъ политика съ тая работа. И много естествено: за целитъ на тѣхната политика, тѣ никой пжтъ нѣма да поискатъ да бѣдатъ обективни въ своитъ оплаквания, въ своитъ искания. Туй, което ще дойде да помогне на васъ, всички насилия, които ще помогнатъ на вашата теза, вие ги желаете, вие ги търпите, когато и вие, хората на лѣвицата, трѣбваше да се издигнете и да се оплаете на г. министъръ-председателя и министъръ на вътрешнитъ работи и да му кажете: „И ние, агитаторитъ на оловната коалиция, чуваме, че ще има нападения отъ емигрантски чети“, за да бѣдете полезни и вие на правителството. Вие оплакайте ли се? Донесохте ли нѣкъде, че се агитира, или че нѣкъде се говори, че се агитира по таквъ начинъ? Не. Вие мълчахте, вие приемахте като добре донло това, което ставаше. А въ сщото време, когато полицията би трѣбвало да изпълни закона и да осигури свободното проявление волята на тия избиратели, които сж застрашени отъ емигрантски чети и отъ побойща, вие тогава подавате телеграми, въ които казвате, че това не сж хора на единния фронтъ, че това не сж емигранти, че нѣма опасностъ отъ емигрантски нападения и т. н. и т. н. По този начинъ вие се въртите постоянно на туй мѣсто, за което г. министъръ-председателътъ искаше категориченъ отговоръ отъ г. Георги Марковъ, каквото той не иска да даде тукъ по свои съображения.

Г. Марковъ (з. в): Кажете, какво е повлияла тази агитация въ избора?

Докладчикъ И. Хрелопановъ (д. сг): Азъ моля Народното събрание да одобри избора, произведенъ въ Кюстендилската избирателна околия.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Атанасъ Малиновъ.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Г. г. народни представители! Въпросътъ, който се повдига въ тази констестация, не е въпросъ, който трѣбва да интересува само насъ, народнитъ представители; той е въпросъ отъ общественъ характеръ. Ако не бѣше се далъ сериозенъ характеръ на това оплакване, азъ нѣмаше да вземамъ думата, защото, наистина, ако вземете да проследите цѣлата констестация отъ единия край до другия, вие ще видите цѣлата нейна несериозностъ. Г. Хрелопановъ чете откъслечно, като искаше да даде видъ, че това е цѣлата работа въ тази констестация, обаче работата не е така. Тия показания, които чете г. Хрелопановъ, сж показания на трети лица. Тѣ казватъ: „Ние чухме отъ едни кои си хора да ни разправятъ тѣзи и тѣзи работи“. Тѣзи показания чете г. Хрелопановъ, а не чете показанията на други лица, които, когато ги запитватъ: „Къзвали ли сте вие предъ тѣзи хора тия и тия работи“, тѣ отговарятъ: „Не, абсолютно нищо не сме казвали“.

Нѣщо повече. Въ тая констестация има сериозни показания на хора отъ Демократическия съговоръ. Има едно показание отъ кмета на селото Койно, който разправя така: „Азъ видѣхъ Атанасъ Малиновъ, говорихъ съ него и той ми каза, и то на ухото: „Вие трѣбва да гласувате за мене,

защото утрешния ден или след изборитѣ ще навлѣзат четитѣ и мислете му“. Въ този ден, когато бѣхъ въ с. Койно, и когато съмъ говорилъ тѣзи приказки, тамъ бѣха кандидатитѣ на Демократическия сговоръ. И понататѣкъ сѣщиятъ свидетелъ казва: „Азъ веднага отидохъ при нашитѣ кандидати, на Демократическия сговоръ, г. Владимиръ Димитровъ и г. Лѣкарски, и имъ казахъ: „Слушайте, Атанасъ Малиновъ говори тѣзи и тѣзи работи, обаче тѣ махнаха съ рѣжа и не взеха абсолютно никакъвъ актъ отъ това“. Азъ питамъ, г. г. народни представители, може ли при наличието на единъ такъвъ актъ, който е отъ общественъ интересъ, който е отъ интересъ за цѣлата държава — ако азъ съмъ казалъ подобни приказки — г. г. народнитѣ представители, кандидати тогава на Демократическия сговоръ, да не изпълнятъ своя дългъ?

И. Лѣкарски (д. ст): Бактисахме да се разправяме въ Кюстендилъ съ емигрантски нападения, бактисахме да слушаме за отбиването на тия нападения, и започнахме да не обръщаме внимание.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Ако не сте обръщали внимание, вие сте извършили не само грѣшка, но и престѣпление. Защото, декларирамъ предъ г. министъръ-председателя и министъръ на вътрешнитѣ работи, че ако азъ забележехъ подобно нѣщо, щѣхъ да дойда да донеса за него.

Отъ сговориститѣ: А-а-а!

Атанасъ Малиновъ (з. в): И трѣбва да го направя, защото това е мой дългъ. А вие не го направихте, защото това бѣше измислица. И вие не подадохте контестацията веднага следъ изборитѣ — ако искахте да бъдете логични и да докажете престѣплението на г. Атанасъ Малиновъ — но сте пропуснали даже и самия срокъ. Разпитванъ е билъ и единъ горски старши стражаръ отъ с. Църварица, който, следъ като дава лоши показания за мене, какво азъ съмъ говорилъ, знаете ли, г. Лѣкарски, какво казва въ края на краищата, когато сѣ го разпитвали: „Терсене е да се лъже мамка му да еба“; така е казано буквално въ самото следствие.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Малиновъ! Права Ви бележка за тая дума.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Следъ това следователтъ е далъ заключение, че тая работа е свършено несериозна.

Отъ друга страна, г. г. народни представители, ще ви кажа за успокоение, че въ всички села край границата, за които се говори тукъ, азъ съмъ получилъ по 3—4 гласа; до такава степенъ съмъ изплашилъ избирателитѣ, че всичкитѣ бюлетини сѣ се наблѣскали въ коша на Демократическия сговоръ; тамъ Демократическиятъ сговоръ е получилъ по 200—300 гласа.

Следователно, безпредметна е цѣлата контестация. Азъ не отбѣгвамъ, г. г. народни представители, не се боя да давамъ обяснения, защото тази контестация е несериозна. И азъ не вѣрвахъ, че комисията ще я постави на разглеждане и ще дебатира върху нея въ такива подробности. Не съмъ противъ предложението на г. Кожухарова, готовъ съмъ на всѣкаква анкета по този въпросъ. И понеже въпросътъ е отъ общественъ характеръ, азъ моля г. министъръ-председателя, министъръ на вътрешнитѣ работи да предизвика една подобна анкета, ако наистина се гледа сериозно на тази работа.

Т. Кожухаровъ (д. ст): Г. Малиновъ! Позволете.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Заповѣдайте!

Т. Кожухаровъ (д. ст): Преди нѣколко дни станаха въ Парламента разисквания, спорове относително Вашето емигрантство въ Виена. Вие тогава категорично опровергахте да сте били емигрантъ; казахте, че сте отишли съ паспортъ редовно издаденъ и че въ Виена не сте имали нищо общо съ оня кръгъ отъ хора, които се въртятъ около Съветската легация и които организиратъ конспирацията срещу България. Вие познавате ли журналиста Мечкаровъ?

Атанасъ Малиновъ (з. в): Да.

Т. Кожухаровъ (д. ст): Можете ли да откажете, че следъ атентата въ „Св. Недѣля“, движейки се срѣдъ тѣзи хора

около Съветската легация, Вие въ кафене „Централъ“ публично предъ своитѣ другари българи сте изказали своята радостъ отъ това злодеяние, . . .

Отъ сговориститѣ: Позоръ!

Атанасъ Малиновъ (з. в): Не е вѣрно.

Т. Кожухаровъ (д. ст): . . . и че предъ г. Мечкаровъ сте казали, че за атентата въ „Св. Недѣля“ могатъ да съжаляватъ и да плачатъ само старитѣ баби, че цѣлиятъ народъ се радва и че нѣма да пострада България, ако тамъ сѣ загинали 20 дърти генерали?

Атанасъ Малиновъ (з. в): Това е лъжа, г. г. народни представители! Това ви заявявамъ, и азъ съмъ готовъ на всѣкаква анкета по този въпросъ. Това е мърсотия. Никога азъ не съмъ заявявалъ подобно нѣщо, нито съмъ се движилъ въ нѣкаква Съветска легация. Това е провокация!

Т. Кожухаровъ (д. ст): Азъ поканвамъ да приемете анкетата и за свидетелъ посочвамъ г. Мечкаровъ.

Д. Гичевъ (з. в): Ти си агентъ . . .

Т. Кожухаровъ (д. ст): Никакъвъ агентъ, Вие сте агентъ.

И. Лѣкарски (д. ст): (Къмъ А. Малиновъ) Ти трѣбва поспокойно и по-малко да приказвашъ, да си затваряшъ устата, защото иначе ще отидешъ далечъ и ще съжалявашъ повече ти, отколкото ние.

Д. Гичевъ (з. в): Заплашвания!

Т. Кожухаровъ (д. ст): Никакви заплашвания. Мечкаровъ е български журналистъ. Него посочвамъ за свидетелъ. Той е готовъ да потвърди това, което азъ казвамъ. (Глъчка)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни) Моля, г-да!

Има думата народниятъ представитель г. Георги Марковъ.

Г. Марковъ (з. в): Г. г. народни представители! Вземамъ думата по Кюстендилския изборъ, за да говоря не специално по избора, а по въпроситѣ, които много често се преплитатъ въ Народното събрание въ свързка съ обвиненията, които се хвърлятъ върху Земледѣлския съюзъ въ България.

Отъ доклада, който направи г. Хрелопановъ по този изборъ личеше, че той едвали не искаше да изкара какво резултатътъ отъ избора въ Кюстендилската избирателна околия не се дължи на друго, а на връзкитѣ на земледѣлцитѣ съ емигрантитѣ и на заплашванията, които емигрантитѣ сѣ били правили въ тази околия. Азъ слушахъ съ голѣмо внимание г. Хрелопановъ, за да чуя доказателствата за това, което се намира къмъ дѣлото. Обаче не чухъ тия доказателства, които очаквахъ. Вие, г. Хрелопановъ, прѣвъ изнесохте показанията на разпитани свидетели, които били чули нѣщо, или на които били казалъ нѣщо нѣкой агитаторъ, . . .

Нѣкой отъ сговориститѣ: И които сѣ били вързани.

Г. Марковъ (з. в): . . . но имената на онѣзи, които именно сѣ вършили престѣпления, не се даватъ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Онѣзи, които сѣ заплашвали, сѣ били съ емигрантски чети.

Г. Марковъ (з. в): Той казва, че Георги п. Василевъ, единъ отъ кандидатитѣ на оловената листа, е билъ именно едно отъ лицата, които сѣ заплашвали избирателитѣ.

И. Лѣкарски (д. ст): Не е така. Георги п. Василевъ е казалъ това, което сѣ говорили кандидати на оловената коалиция.

Г. Марковъ (з. в): Георги п. Василевъ преди всичко не е агитиралъ за нашата листа. Той е съ Пекаревъ. Отъ тукъ азъ вадя заключение колко могатъ да бъдатъ вѣрни показанията на свидетелитѣ, които сѣ били разпитани. Какъ може да се твърди, че Георги п. Василевъ билъ казалъ, че

избирателитъ трѣбва да гласуватъ за Атанасъ Малиновъ, че той ималъ връзки съ емигрантитъ, че на 30 май емигрантитъ щѣли да дойдатъ и да му мислятъ онѣзи, които не сѣ гласували за Атанасъ Малиновъ, когато Георги п. Василевъ е кандидатъ отъ листата на Пекаревъ и е противникъ на Атанасъ Малиновъ? Такива сѣ всичкитъ свидетелски показания. И азъ моля Народното събрание по този изборъ, по който ние не чуваме лица-кандидати въ листитъ, съ които е излъзла оловената коалиция или лица отъ срѣдата на Земледѣлския съюзъ да се сочатъ като обвиняеми за извършени отъ тѣхъ незаконни и нелегални действия, заради връзки съ емигранти, да не се улава на тази вѣдница — да се базира на такива свидетелски показания. Защото много десно е, г-да, да се намѣрятъ следъ изборитъ свидетели кому каквито трѣбоватъ. Вънъ отъ това, имаме и заключението на следователя, който казва, че нѣма основание, на което да се гради известно обвинение върху когото и да било.

Нѣкой отъ сговориститъ: То е друго.

Г. Марковъ (з. в): Значи, самиятъ следователъ мисли, че всичкитъ тия свидетелски показания, които сѣ дадени, сѣ резултатъ на настроение у онѣзи, които сѣ пострадали, или които иматъ интересъ да се касира този изборъ. Азъ смѣтамъ, че народното представителство нѣма да се увлѣче по показанията на известни свидетели, посочени отъ заинтересовани лица, и по този начинъ да направи една несправедлива преценка по този изборъ и да вземе единъ несправедливъ вотъ.

Кожото се касие за връзки съ емигранти, за действия нелегални, вършени въ наша територия, ние никога не сме преставали да заявяваме, че правителството, българската властъ трѣбва да вземе своитъ мѣрки и трѣбва да бѣде безпощадна къмъ ония, които вършатъ незаконни действия. И въ този случай ние пакъ казваме на г. министра на вътрешнитъ работи: ако действително е имало лица, отъ които и срѣда да излизатъ тѣ, които мислятъ по незаконенъ, по нелегаленъ пѣтъ да нареждатъ работитъ въ България, нека тия лица се издирятъ и да получатъ заслуженото си по закона. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитъ — крило „Врабча“)

Нѣкой отъ сговориститъ: Защо искате тогава амнистия?

Г. Марковъ (з. в): Ще я искаме. Тоя въпросъ е нашъ. Заклучавамъ. Азъ смѣтамъ, че ние, ако се ржководимъ отъ справедливостта, трѣбва да гласуваме за утвърждаването на избора въ Кюстендилската избирателна околия, а по-нататкъ, който е вършилъ престѣпления, има закони въ тая страна, нека правосъдието си каже думата.

П. Миновъ (з. в): Трѣбва да се спре да се инсинуира срещу една политическа организация.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Търкалановъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въ нѣколко заседания ние разгледахме и утвърдихме нѣколко избори. Почти по всѣки изборъ, по който имаше подадена констестация, вземаше се думата отъ страна на опозицията и не се правѣше изборъ въ срѣдствата, за да се очернятъ избранитъ народни представители отъ болшинството, . . .

Д. Гичевъ (з. в): Не е вѣрно. Напр., за панагюрския изборъ не те закачихме, а знаешъ какви работи се вършеха тамъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): . . . нито пѣкъ се избираха срѣдствата, за да се очернятъ онѣзи избиратели, които сѣ работили за листитъ на Демократическия сговоръ. Отъ страна на министъръ-председателя се каза, че ония лица, органи на властта, които презъ време на последнитъ законодателни избори сѣ извършили действия, несъвѣстими съ законитъ на страната, ще получатъ онова, което тия закони налагатъ, и че амнистия такава, каквато отъ васъ (Сочи земледѣлцитъ) се даваше, сега нѣма да се даде. (Възражения отъ земледѣлцитъ)

Н. Стамболевъ (з. в): Преди всичко, нѣма образувани дѣла. Никакви следствия даже нѣма.

Н. Търкалановъ (д. сг): За да може да каже това г. министъръ-председателятъ, г. г. народни представители, това се дължи на обстоятелството, че отъ никое мѣсто, нито отъ тукъ (Сочи болшинството), нито отъ нѣкой по-голямъ деятелъ на Демократическия сговоръ, не само не е заповѣдано, не само не е — какъ да кажа — поставенъ изборенъ апаратъ, който да фалшифицира волята на българския избирателъ, но, напротивъ, навсѣкжде се е правило всичко възможно, за да има най-правилно проявление на волята на избирателя.

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Кѣде бѣше това?

Н. Търкалановъ (д. сг): Това бѣше навсѣкжде, г. Чешмеджиевъ. Знаехте кѣде е било това, когато бѣхте съ насъ; сега, разбира се, ще го отричате.

Обаче когато вие (Сочи земледѣлцитъ) говорихте за тероръ въ последнитъ законодателни избори, ще ми позволите вие — нека чуятъ и вашитъ ортаци тукъ — да ви прочета лично-повѣрителния рапортъ на единъ вашъ бившъ търновски окръженъ управителъ, отъ 29 мартъ 1922 г., следъ общинскитъ избори тогава, да чуете какво донася той до вашия бившъ министъръ и вашъ висшъ голѣмъ деецъ въ чужбина, предателятъ Христо Стояновъ. Този бившъ окръженъ управителъ, като излага въ началото на рапорта си нѣкои мотиви, дохожда до пунктъ 8: (Чете)

„Като направихъ прегледъ на начинитъ и действията мои, тия на моитъ подведомствени и вашитъ (изобщо министерски, а не само личнитъ Ваши) въ току-що миналата изборна борба, намѣрихъ я водена съ писмено и устно слово добре и правилно, обаче изгодитъ, които властта дава да се произведе натискъ въ изборната борба съ целъ да се добиятъ благоприятни резултати, тия изгоди не сѣ използвани ни тактично, ни разумно, нито пѣкъ въобще е имало замисълъ да се използватъ най-важнитъ отъ тѣхъ. Това неизползуване се дължи на едно схващане, което иматъ болшинството отъ г. г. министритъ, което схващане навѣрно и Вие въ голѣма степенъ сподѣляте, именно: че Вътрешното министерство, администрацията, е главниятъ факторъ, отъ който зависи да даде чрезъ натискъ благоприятни изборни резултати. Такова схващане значението на Вътрешното министерство въ изборнитъ борби е много преувеличено. Даваното му значение е преувеличено, защото то нѣма срѣдствата, съ които трѣбва да се прояви натискъ. И какви срѣдства има то? Затвори, бой, актове, спѣнки за събрания и по събрания, заплашвания — то сѣ тѣ!“

Г. Марковъ (з. в): Значи, не сѣ използвани тѣзи срѣдства?

Отъ сговориститъ: Недейте прекъсва.

Н. Търкалановъ (д. сг): „Тия срѣдства, обаче, даватъ обратни резултати. Понеже старитъ политически партии си служеха съ тия срѣдства противъ идейни борци, доби схващане народътъ, че преследваниятъ политикъ е борещъ за правдини, мъченикъ, светецъ, затова и днесъ всѣки пройдоха въ рѣцетъ на полицията минава за мъченикъ. Такива резултати се получаватъ отъ натиска, иданъ отъ Министерството на вътрешнитъ работи: много шумъ за нищо.“

Ц. Стоянчевъ (з. в): (Къмъ министъръ-председателя) Моля, г. министре, азъ вървамъ, че този докладъ сега е съставенъ.

Т. Стойковъ (д. сг): Може ли, когато отъ трибуната на Народното събрание се чете официаленъ докладъ, да се казва, че той сега е съставенъ? Не те е срамъ! Това е публиченъ цинизъмъ!

Ц. Стоянчевъ (з. в): Е-ха!

Т. Стойковъ (д. сг): Тероризирате тукъ 200 души хора. Защо? Срамота е това. Значи, излъзълъ единъ човѣкъ депутатъ отъ трибуната на Народното събрание да лъже! Кой сте вие? Безсрамникъ!

Г. Марковъ (з. в): Ние го слушаме.

Н. Търкалановъ (д. сг): По нататкъ въ този рапортъ се казва: (Продѣлжава да чете) Въ миналото и днесъ въ нѣкои села, дето политическото знание е много слабо, има значение това министерство, но значение повече мо-

рално. Състои се въ това, че властникът полиция задава страх на простия, на несведущия, страхъ, произтичащъ отъ това, че властникътъ може много да стори, много да напакости на непослушнитѣ. Тоя страхъ у много села не съществува вече. Нѣкога отъ стражарь треперѣше кметътъ, сега — обратното; нѣкога за стражаря имаше пилета, за коня му зобъ, гледанъ бѣ като господарь, а днесъ — като слуга.

„Днесъ срѣдствата на натискъ лежатъ предимно въ други министерства: на първо мѣсто стои Финансовото, на второ — Земледѣлието, отдѣлъ горитѣ“.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Ашколсун!

Н. Търкалановъ (д. сг): „И ако е наложително и допустимо да има натискъ въ изборитѣ, които ще станатъ на 22 априль т. г.“ — 1922 г. — „той трѣбва да излѣзе отъ тѣхъ“.

И. Лѣкарски (д. сг): Извикайте Нейковъ да слуша.

Н. Търкалановъ (д. сг): „Въ току-що изминалитѣ избори правихъ опитъ въ това направление и се добиха отлични резултати. Напр., въ с. Кестамболъ, съ съдействието на депутата П. Филевъ, се приложи натискътъ така: съставиха се актове на противникитѣ за нарушение по закона за акциза. Глобитѣ за нарушение сѣ прекалено голѣми. Актоветѣ имъ се умаловажаватъ, ако гласуватъ за посочената дружбашка листа. Въ резултатъ имаме презъ 1919 г. земледѣлски гласове 27, при опозиция 122, а сега 111, при опозиция 61“.

Г. Марковъ (з. в): Не е нашъ този докладъ. (Смѣхъ всрѣдъ лѣвницата)

Н. Търкалановъ (д. сг): Азъ ще Ви го дамъ, г. Марковъ, после да го видите. — И по-нататъкъ въ рапорта си тогавашниятъ окръженъ управителъ Рачевъ — отъ него е този рапортъ — който сега, при разцеплението на дружбашкия съюзъ игра роля, продължава: „Слушамъ да говорятъ нѣкои отъ колегитѣ Ви“ — министри — „че ще се прави разлика между наши и ваши. Ако ще се прави такава, то трѣбва да се прави непременно по тия министерства при прилагане законитѣ. Нѣма явенъ противникъ, който да не падне подъ ударитѣ на законитѣ отъ Финансовото министерство или подъ закона за горитѣ. Нѣма да има пѣкъ таквъ, който, ако бжде засегнатъ, да не падне на колѣне предъ насъ и да бжде покоренъ и послушенъ“.

Отъ сговориститѣ: Ей-й-й!

Н. Търкалановъ (д. сг): „Независимо отъ резултатитѣ, които ще имаме въ бждещитѣ избори, усвоенъ тоя начинъ на действие, ще ни донесе и приходи за държавата“ . . .

Нѣкой отъ сговориститѣ: За джоба на Стамболийски!

Н. Търкалановъ (д. сг): . . . „приходи, които ще се взематъ отъ тия, които иматъ и могатъ да дадатъ“.

И продължава по-нататъкъ къмъ края: (Чете) „Моля Ви да вземете присърдце изложеното тукъ и, ако намѣрите, че може по тоя начинъ да се действува, наредете и организирате работата за голѣмото сражение, за което отъ сега трѣбва да сме готови.“

„Ходихъ въ Габрово, за да организирамъ борбитѣ въ околията по тоя начинъ, обаче оказа се, че г. министъръ Турлаковъ не е назначилъ искания финансовъ началникъ, а праща единъ пенсионеръ, за да си увеличи пенсията“ — който не е калѣренъ да състави голѣми актове.

„Моля ви, изнесете на одобрение тоя начинъ на действие въ Министерския съветъ“ (Смѣхъ всрѣдъ сговориститѣ) „и нека г. г. министритѣ, отъ които зависи настаняването на нашитѣ чиновници, които биха действували споредъ горензложеното, да бждатъ непременно назначавани“.

„Окръженъ управителъ . . .“

Г. Марковъ (з. в): Не се чете.

Н. Търкалановъ (д. сг): . . . Н. Д. Рачевъ“

Г. Марковъ (з. в): Едно зная — че противъ Никола Рачевъ и до днесъ нѣма никакво оплакване въ Търновския окръгъ и никой не го преследва.

Н. Търкалановъ (д. сг): Готови ли сте на една анкета по този въпросъ?

Д. Грънчаровъ (з. в): Когато Христо Стояновъ бѣше министъръ на вътрешнитѣ работи, Рачевъ не е билъ окръженъ управителъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Азъ не ви говоря за Христо Стояновъ, той не ме интересува; азъ ви казвамъ датата на документа.

Г. г. народни представители! Този документъ, който стои като сраменъ паметникъ на земледѣлското управление, азъ го прочетохъ тукъ, за да се чуе. (Къмъ земледѣлцитѣ) Ако вие имате още куражъ да продължавате да провокирате, когато така се гледа въ парламентарната комисия по провѣрка на изборитѣ, на добъръ ви часъ, каквото щете правете! Но болшинството въ парламентарната комисия по провѣрка на изборитѣ — така и болшинството тукъ — е застанало на една база: ония, които сѣ влѣзли въ Парламента и по тѣхнитѣ избори нѣма подадени констатации за нарушения, които въ груба форма да сѣ повлияли на волята на избирателитѣ, да ги остави тукъ. Ние нѣма да вървимъ по вашия пѣтъ — да пѣдимъ депутати.

Г. Марковъ (з. в): Дайте да видимъ датата на документа.

Н. Търкалановъ (д. сг): Заповѣдайте. (Дава му документа)

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Никой не е искалъ думата.

Който приематъ за валиденъ избора, произведенъ въ Кюстендилската избирателна околия, моля, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема. (Глъчка)

В. Димитровъ (д. сг): Искамъ думата.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Свършено е, гласува се.

И. Лѣкарски (д. сг): Не е гласувано, г. Вазовъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Гласува се.

И. Лѣкарски (д. сг): Г. Димитровъ удари по банката и поиска думата.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Никой не е записанъ. Гласува се.

И. Лѣкарски (д. сг): Не сме чули.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Гласува се.

П. Данчевъ (д. сг): Меншество е, г. Вазовъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Съобщавамъ, че е постѣпилъ законопроектъ за отпушане народна пенсия на семейството на починалия бившъ министъръ Янко Стояновъ. (Вж. прил. Т. I, № 20)

Ще ви се раздаде.

И. Лѣкарски (д. сг): Г. председателю! Не сме чули кога сте положили на гласуване избора. А преди това колегата г. Димитровъ поиска думата.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Не е поискалъ думата.

В. Димитровъ (д. сг): Поискахъ я.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Късно я поискахте.

В. Димитровъ (д. сг): Не е вѣрно.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Какъ да не е вѣрно? Вие ли знаете или азъ зная?

В. Димитровъ (д. сг): Въ момента, когато азъ искахъ думата, имаше ли другъ да е искалъ думата?

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Нѣмате думата, г. Димитровъ! Азъ казахъ, че никой не е искалъ думата и тогава положихъ на гласуване одобрението на избора.

В. Димитровъ (д. сг): Въ всѣки случай, parole d'honneur, ние сме на погрѣшенъ пѣтъ съ одобрението на този изборъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни) Нямате думата, г. Димитровъ!

Обаждат се отъ сговориститъ: Не сме гласували. (Глъчка)

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни) Моля, г-да.

В. Димитровъ (д. сг): Народното събрание тръбва да знае кой е Атанасъ Малиновъ, какъ е отишълъ въ Виена и какъ е дошълъ тукъ. Това ще установи една анкета. (Ръкоплъскания отъ сговориститъ) Азъ съжалявамъ, г. председателю, но нямаше болшинство. Нека да не се установятъ агитации на емигрантски чети, но тръбва да се установи съ една анкета какви типове влизатъ тукъ, въ Камарата. (Възражения отъ лъвицата)

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, г. Димитровъ, нямате думата.

Г-да! Никой не бѣше искалъ думата и азъ изрично казахъ, че никой не е искалъ думата и тогава гласувахъ.

Обаждат се отъ сговориститъ: Оспорва се гласуването.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Моля. Ако единъ народенъ представител е искалъ да говори, тръбваше порано да иска думата, а не въ момента на гласуването.

Второ, тръбва да се има предъ видъ чл. 32 отъ правилника относно проверката на изборитъ, който казва: (Чете) „Народното събрание се произнася за валидността на изборитъ. Ако проверочната комисия е дала заключение за касиране на нѣкой изборъ, разискването не може да стане въ сѣщия день, въ който се е докладвалъ изборътъ въ Събранието, а се отлага за следното заседание“. Ако нѣкой пъкъ предложи да се касира изборътъ, още повече това тръбва да стане въ следующето заседание. Но никой, г-да, не е направилъ предложение за касиране на избора.

В. Димитровъ (д. сг): Азъ това искамъ да предложа.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Щомъ комисията предлага да се одобри изборътъ, ако нѣма друго предложение, тогава тръбва да се гласува предложението на комисията.

И. Лъкарски (д. сг): Може да се направи предложение за анкета и тогава ще се остави разискването по този въпросъ за следующето заседание.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Никой не е направилъ предложение за анкета. Който иска думата, нека да я иска своевременно, за никого не се прави изключение. Още повече който е кандидатъ, тръбва да иска думата своевременно.

Нѣкой отъ сговориститъ: Ние желаемъ да знаемъ гласували ли сме или не. Тия възражения правимъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Гласувано е.

П. Данчевъ (д. сг): Нямаше болшинство.

Обаждат се отъ сговориститъ: Оспорваме гласуването.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Щомъ се оспорва гласуването, ще пристъпимъ къмъ второ гласуване.

И. Лъкарски (д. сг): Искаме думата преди гласуването.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Нямате думата, понеже се гласува.

И. Лъкарски (д. сг): Ние, г. председателю, ще направимъ предложение за анкета.

В. Димитровъ (д. сг): Искамъ думата, г. председателю.

Х. Баралиевъ (с. д): Че какъ ще ти даде думата, като се гласува вече?

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Добре, г. Димитровъ, нямате думата.

Х. Баралиевъ (с. д): Но и ние ще искаме думата

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Добре, и вие ще вземете думата.

Само че азъ моля да се знае отъ Събранието, че като се прави предложение за касиране на нѣкой изборъ, ще тръбва да се направи изрично, за да се произнесе Събранието по него и тогава ще се дава думата въ следующето заседание.

В. Димитровъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ нѣмахъ възможностъ да чуя тукъ речта на г. Кьорчева по отговора на тронното слово, но я четохъ въ в. „Независимостъ“. Тукъ, отъ тази трибуна, той е направилъ констатацията, че най-голяма свобода при последнитъ законодателни избори е имало въ Кюстендилска околия. Азъ нарочно поискахъ последенъ думата, за да мога да чуя отъ тази страна (Сочи лъвицата) — това щѣше да бѣде по-интересно за насъ — да се каже нѣщо за причина, по която се произведоха изборитъ въ Кюстендилска околия. Обаче тѣ не казаха нищо. Г. Марковъ се преструва предъ насъ, че не е чель обвинителния актъ, който тукъ прочете г. Хрелопановъ, и въ който се споменаватъ нѣкой имена. Това дѣло Вие, г. Марковъ, го знаете много добре, а още по-добре отъ Васъ го знае сегашниятъ подсъдимъ, бихъ казалъ, Атанасъ Малиновъ.

Г. Марковъ (з. в): Тукъ съдъ ли е!

В. Димитровъ (д. сг): Но, на въпроситъ, които ви зададохме, вие отговаряхте като начинаещи адвокати предъ мирови съдилища: че кой го билъ казалъ, кога го билъ казалъ, предъ кого го билъ казалъ и т. н.

Г. Марковъ (з. в): Вие по кой начинъ искате да обвинявате?

В. Димитровъ (д. сг): Вие тръбваше да заявите, че познавате много добре досието по кюстендилския изборъ — не можете да се преструвате, че не го познавате — . . .

Г. Марковъ (з. в): Обвинявате наизустъ.

В. Димитровъ (д. сг): . . . и тръбваше да излъзете съ подробни данни да оборите всичко това.

Г. Марковъ (з. в): Никакво обвинение нѣма — какво ще оборваме!

В. Димитровъ (д. сг): Г. Марковъ! Вие нѣма да намѣрите въ заключителнитъ постановления на следователя обвинения, защото следователтъ не се произнася за редовността или нередовността на единъ произведенъ изборъ. Той търси елементи на престѣпление, а това той може да стори и въ последствие. Ако е въпросъ за търсене на престѣпление, нашиятъ пътъ не е прѣсѣченъ; напротивъ, ние ще имаме единъ много дълъгъ, единъ много възглаголаванъ пътъ.

Г. г. народни представители! Азъ ви моля да приемете една парламентарна анкета. Тя се налага не толкова, за да се установи, че тѣ — може-би не лично Атанасъ Малиновъ, не неговиятъ другаръ, сѣщо така емигрантъ, Христо Мановъ, но тѣхнитъ сподвижници въ тази околия — сѣ имали нахалството да заплашватъ населението съ емигрантски нападения, ако не гласува за тѣхъ, колкото да се види другъ единъ очебиенъ фактъ, друга една страшна картина: какъ единъ интеллигентъ, свършилъ по правото, ама пропадналъ въ своята професия, опиталъ всички служби, каквито можеше да даде дружбашкиятъ режимъ, бива уволненъ като окръженъ управителъ, следъ финансова ревизия, за злоупотрѣблението на 200.000 л.

Отъ сговориститъ: Позоръ! (Глъчка)

Г. Марковъ (з. в): Туй ли ще говоримъ — за качествата на избранитъ?

В. Димитровъ (д. сг): Той може да остане въ Камарата, но той ще бѣде едно ваше лошо огледало. Този г. Атанасъ Малиновъ, съ ревизионенъ актъ на бившия финансовъ инспекторъ Стоянъ Голѣминовъ, тръбваше да бѣде уволненъ отъ министра на вътрешнитъ работи Димитровъ, защото бѣше присвоилъ 200.000 л., които бѣха предназначени за дневни пари на оранжевогвардейцитъ. Вие присвоихте тѣзи пари, г. Малиновъ!

Атанасъ Малиновъ (з. в): Лъжете!

Отъ сговориститѣ: Мълчи тамъ, бе!

Милю Милевъ (д. сг): Лъжецъ си ти!

Н. Търкалановъ (д. сг): Не Ви ли уволниха като окръженъ управителъ?

Атанасъ Малиновъ (з. в): Не е върно това.

В. Димитровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ се задължавамъ да представя при парламентарната анкета ревизионния актъ. — За награда на това негово „свѣтло“ дружбашко дѣло, министъръ Димитровъ го изпраща на дипломатическа длъжностъ въ Виена и отъ тогава почватъ връзките му съ Виена. Сѣщиятъ този господинъ, който се опита въ дружбашко време да се кандидатира за народенъ представителъ и пропадна, сгазенъ отъ единъ много по-нищоженъ отъ него кандидатъ; сѣщиятъ този господинъ, който не можѣ да се наложи на единъ декласиранъ типъ, Симеоновъ, бившъ окръженъ управителъ, сега емигрантъ въ Босилеградско, и който не бѣше достоенъ да земе неговото мѣсто, азъ го питамъ: какъ съумѣ и успѣ ва 4 дни да се наложи на Георги Кацаровъ, добъръ приятелъ на Томовъ, който — готовъ съмъ да призная това — 4 години страда презъ режима на Демократическия сговоръ?!

Г. Марковъ (з. в): Значи, страда?!

В. Димитровъ (д. сг): Какъ можакте Вие, г. Малиновъ, въ 4 дни да се наложите за кандидатъ? Вие отчетохте ли се за Вашата дейностъ въ Виена? Ето това ще установи една парламентарна анкета. А това не е ли важно, г. г. народни представители? Не е ли важно да се види какви хора сѣ влѣзли тукъ и какви хора представляватъ Земледѣлския сюзъ, какви сѣ интеллигентнитѣ хора въ този сюзъ? И азъ ви казвамъ, че тази парламентарна анкета ще допре и до онѣзи тъмни, позорни и безславни герои, които презъ септемврий 1918 г. поставяха надписи на Добро-поле. Единъ отъ тѣхъ е и този господинъ.

Отъ сговориститѣ: Позоръ!

Атанасъ Малиновъ (з. в): Лъжете!

В. Димитровъ (д. сг): Г. Малиновъ! Имамъ свидетели отъ селата Уши и Коритенъ, които ще установятъ, че като взведенъ командиръ, сте ги карали да бѣгатъ отъ позицитѣ. Вие не можете да откажете този фактъ.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Пакъ лъжете!

В. Димитровъ (д. сг): Важно ли е, г. г. народни представители, да се установятъ всички тия позорни нѣща? За менъ не е важно дали г. Малиновъ ще бѣде или не ще бѣде депутатъ. Достатъчно лични наблюдения ще направя азъ въ бѣдеше, за да не можете да бѣдете опасенъ, г. Малиновъ. И затова азъ мълчехъ. Но за да се види калъта, въ която тѣнете и онова позорно състояние, въ което се намирате, азъ мисля, че тая анкета, като изключение — и азъ бихъ молилъ г. министъръ-председателя и васъ, г. г. народни представители, да я приемете — ще бѣде едно блестяще доказателство за манталитета, въ който тѣ се намиратъ. (Сочи земледѣлцитѣ) Ржкоплѣския отъ сговориститѣ)

Г. Марковъ (з. в): Каква анкета искате, за избора ли?

Атанасъ Малиновъ (з. в): Г. председателю! Искамъ думата за лично обяснение.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Имате думата.

Атанасъ Малиновъ (з. в): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Това, което говори уважаемиятъ народенъ представителъ г. Владимиръ Димитровъ, не се отнася до самия изборъ. Вие чухте, че той искаше да уяви лично менъ, като човѣкъ и като общественикъ. Азъ съмъ длъженъ да дамъ нужднитѣ обяснения.

Първото обвинение, което той лансира спрямо менъ, е, че въ качеството ми на окръженъ управителъ съмъ билъ задълженъ съ нѣкакви суми. Г. г. народни представители!

Заявявамъ категорично, че никога не съмъ билъ задължаванъ, било като длъжностно лице, било като общественикъ, съ никакви суми.

И. Лѣкарски (д. сг): Задълженъ сте като окръженъ управителъ въ Кюстендилъ съ ревизионенъ актъ. Вие го признахте предъ менъ.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Заявявамъ категорически, че не съмъ задължаванъ никога нито съ една стотинка като окръженъ управителъ. Ако това се докаже, азъ съмъ готовъ да сложа своя депутатски мандатъ въ името на известна честностъ, която смѣтамъ да претендирамъ тукъ предъ васъ. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

П. Стояновъ (д. сг): Недейте ржкоплѣска; който последенъ се смѣе, най-хубаво се смѣе.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Г. г. народни представители! Азъ бѣхъ въ немилостъ още презъ земледѣлско време, тогава когато земледѣлцитѣ управлявахъ, и бѣдете сигурни, че ако азъ бѣхъ задълженъ съ 5 л, мене щѣха да ме турятъ въ затвора още на другия денъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Ама всичкитѣ сѣ такива като тебе.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Азъ съмъ гоненъ и преследванъ като вашъ политически противникъ отъ 4—5 години. Кѣде сѣ вашитѣ прокурори, кѣде е вашата администрация да ме тури на мѣстото?

Нѣкой отъ сговориститѣ: Въ Сърбия кѣде ще Ви намѣрятъ?

Атанасъ Малиновъ (з. в): Азъ бѣхъ тукъ цѣла година въ затвора и, следователно, вие можехте да повдигнете срещу мене углавно преследване.

И. Лѣкарски (д. сг): Г. Малиновъ! Позволявате ли да Ви прекъсна?

Атанасъ Малиновъ (з. в): Моля.

И. Лѣкарски (д. сг): Ревизионниятъ актъ се отнася за ония суми, които сте раздавали на доброволцитѣ презъ време на желѣзничарската стачка.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Г. г. народни представители! Това съвсемъ не е толкова сериозно, но щомъ настоявате, ще ви обясня.

И. Лѣкарски (д. сг): Нѣмате ли ревизионенъ актъ, не признахте ли предъ менъ, че сте криво начетени?

Атанасъ Малиновъ (з. в): За да не остане никакво съмнение, азъ ще ви уясня и тая работа. Имайте нуждното търпение.

П. Стояновъ (д. сг): Г. Малиновъ! Съгласете се на парламентарна анкета, щомъ като мислите, че сте чисти. Тя ще изнесе истината. Съгласете се за Вашата честъ.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Не е тамъ въпросътъ. Азъ ще се съглася на парламентарна анкета, но сега съмъ лично засенгнатъ и ще дамъ нужднитѣ обяснения.

Г-да! Азъ бѣхъ окръженъ управителъ презъ 1919 г. Стана желѣзничарската стачка. Трѣбваше да се викатъ доброволци, за да възстановяватъ реда въ София. Мене ме натовариха да се грижа за тия доброволци и да имъ раздавамъ суми. Отъ Министерството на вътрешнитѣ работи получавамъ нареждане, че трѣбва да имъ изплащамъ по 50 л. дневно. И азъ имъ изплащамъ по 50 л. дневно. Следъ 15—20 дни получавамъ второ нареждане отъ Министерството да имъ плащамъ по 30, а не по 50 л. Получавамъ следъ нѣколко дни и трето нареждане — да имъ плащамъ, не по 30, а по 20 л. Добре, но доброволцитѣ бѣха въ движение, едни идвахъ, други си отиваха, и по този начинъ имаше маса хора, които бѣха си отишли и на които бѣше заплачено по 50 л. Последното нареждане бѣше да бѣдатъ дадени на всички по 20 л. и всички суми, които сѣ надвзели, да ги повърнатъ. И тази надвзета сума отъ доброволцитѣ, които си отидоха, искаха да я турятъ на моя грѣбъ. Тогава азъ отидохъ при г. министра на вътреш-

нитъ работи и му казахъ: „Г. министре! Това е невъзможно. Това не е моя длъжностъ. Азъ имахъ едно нареждане, което изпълнявахъ, следъ туй получавамъ второ нареждане и сега получавамъ трето нареждане. До тая дата, до която вие ми дадохте второто нареждане, азъ съмъ изпълнявалъ първото, а второто нареждане съмъ изпълнявалъ до датата на получаването на третото, и следъ това вече съмъ изпълнявалъ третото нареждане. Азъ не мога да отивамъ да търся хората, които сѣ дошли въ София да пазятъ реда, тамъ, където оратъ, и да събирамъ надзетитѣ отъ тѣхъ суми.“ Азъ казахъ на министра, че това не е моя работа.

Въ това време, г. г. народни представители, азъ си бѣхъ далъ оставката, а не бѣхъ уволненъ. Отидете въ окръжното управление и ще видите дали съмъ уволняванъ или не. Следъ това ме назначиха секретаръ на Виенската легация. Азъ заминахъ и впоследствие научихъ, че новиятъ окръженъ управителъ, който билъ назначенъ следъ мене, събралъ всичкитѣ тия суми, които сѣ били надзети. Лично азъ смѣтамъ, че това е неправилно и осъдихъ тогава нашитѣ хора, задето тѣй несправедливо сѣ се отнесли къмъ тия нещастници, които бѣха дошли да пазятъ реда и спокойствието въ София и на които после на нивитѣ имъ сѣ събрани тия суми. Това е истината, и ако отидете въ окръжното управление, и намѣрите преписката по тая работъ.

Следователно, това обвинение, което хвърля г. Владимиръ Димитровъ, който искаше да се лансира тукъ по-скоро като ораторъ, отколкото да излѣзе основателно да обвинява нѣкого, е съвършено голословно и сѣщевременно несправедливо.

Най-тежкото обвинение, което ми се отпрати отъ г. Владимиръ Димитровъ е, че като взведенъ командиръ съмъ харалъ войницитѣ да бѣгатъ отъ Добро-поле. Ето какво ще ви кажа по това обвинение, г. г. народни представители.

Моятъ полкъ бѣше на най-опасното мѣсто, на най-голямата височина въ Прилепското поле „1050“.

В. Димитровъ (д. сг): Твоитѣ войници го разправятъ. Какво ще разправяшъ ти.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Г. г. народни представители! Тия работи, които разправя г. Димитровъ, сѣ басни.

В. Димитровъ (д. сг): Мислишъ ли, че сега ще се очистишъ?

Атанасъ Малиновъ (з. в): Г. г. народни представители! Азъ ще се обясня. — Нашиятъ полкъ бѣше на височината „1050“. Оттамъ отива на Добро-поле, но азъ въ туй време си дойдохъ въ отпускъ. Бѣхъ въ отпускъ, докогато стана пробива на Добро-поле и азъ като отпускаръ се явихъ тукъ въ комендантството, откъдето ме изпратиха да гоня войницитѣ, които се бѣха разбунтували при Радомиръ и Горна-Баня, което, ако искате да знаете, е въ мой ущърбъ. Затова азъ имамъ документи, мога да ви го докажа.

В. Димитровъ (д. сг): Кой знае какъ си ги гонилъ.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Това е голословно, мръсно и отвратително обвинение.

Н. Топаловъ (д. сг): Недей признава, че си ги гонилъ, защото земледѣлицѣ ще те изключатъ.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Азъ нѣмамъ нищо противъ анкетата, която се иска. Заявявамъ категорично, че всичко това, което е изнесено въ това дѣло, е съвършено не-сериозна работа и всѣки отъ васъ, който прочете това дѣло, ще се убеди въ това, което казвамъ. Ако ви процитирамъ всички нѣща, ще се убедите колко и несериозно твърдението на г. Димитрова. Въ това дѣло има показания на единъ капитанъ, който е казалъ най-добросъвѣстно, че около изборитѣ не е имало никакви чети, никакви заплашвания.

Г. Димитровъ каза, че не съмъ билъ избираенъ другъ пътъ и че съмъ билъ пропалъ кандидатъ. По този случай ще ви кажа следното. Азъ бѣхъ дезавуиранъ още презъ наше време. На околийското събрание презъ 1923 г., когато трѣбваше да бѣдатъ посочени кандидатитѣ за народни представители, азъ бѣхъ посоченъ като пръвъ кандидатъ отъ нашата околия, но бѣхъ заличенъ отгоре. Ето това е истината. Тогава не бѣхъ се кандидатирали на око-

лийското събрание, не искахъ да бѣда поставенъ въ листата, но ме поставиха, обаче бѣхъ заличенъ отгоре. Така щото г. Владимиръ Димитровъ нѣма основание да смѣта, че азъ съмъ съвършено непопуляренъ въ моята околия и че тамъ сега не сѣ искали да ме избератъ. Още въ 1923 г. азъ съмъ ималъ влияние въ околията и като се явихъ напоследъкъ въ околийското събрание, всички пожелаха да ме избератъ. Това е моето най-голямо нещастие, че сами пожелаха да ме избератъ, за да се очудватъ нѣкой тукъ, по какъвъ начинъ се е избралъ този човѣкъ, който е наградилъ толкова много пари отъ Виена и е дошелъ тукъ да ги прѣска изъ Кюстендилския окръгъ, за да го избератъ. А да ви кажа ли, че азъ нося дрехи, дадени ми въ Виена отъ общественици, че сега азъ страдамъ най-много . . .

Отъ сговориститѣ: А-а-а!

Атанасъ Малиновъ (з. в): . . . и се намирамъ въ най-голяма мизерия? Това трѣбва да се згае.

Г. г. народни представители! Азъ не се отказвамъ отъ тая анкета, но азъ имамъ основание да ви кажа, че съ тая анкета вие ще направите излишни разходи.

Отъ сговориститѣ: А-а-а!

Атанасъ Малиновъ (з. в): Тая анкета нѣма да покаже нищо повече отъ това, което следователтъ е изложилъ. А той ви казва, че въ случая нѣма никакво деяние, по което може да бѣде възбудено углавно преследване. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлицѣ)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Боянъ Смиловъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Азъ мисля, че Парламентътъ въ никакъвъ случай не може да реши да се произведе анкета за моралния животъ на нѣкой депутатъ. Ако нѣкой депутатъ е престѣпникъ или немораленъ, има начини, по които да се справимъ съ него. Ако въ тия избори е извършено престѣпление, което прави избора нередовенъ, ще касирате тоя изборъ, но никжде нѣма такава парламентарна практика, да се назначава специална анкета за моралната стойностъ на депутата. А сега, както разбрахъ, г. Димитровъ иска тѣкмо такава анкета.

И. Лѣкарски (д. сг): Той иска анкета по това, което е изнесено въ контестацията и следствието.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Тогава кажете, че искате анкета за нередовноститѣ по избора.

В. Димитровъ (д. сг): Плюсъ това ще се установи и това, което азъ изнесохъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): То е другъ въпросъ, какво ще се установи. Тая анкета трѣбва да даде известенъ резултатъ. Ако вие установите, че единъ депутатъ е немораленъ човѣкъ, можете ли да го изгоните отъ тая сграда?

В. Димитровъ (д. сг): Не може да стои тукъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Ще стои за позоръ на Парламента. Ако се установи, че той има постоянни връзки съ емигрантитѣ и представлява тѣхнитѣ разрушителни намѣрения, защо ще го държите тукъ?

Та азъ моля да не се възприема една никжде неществуваща практика и едни методи неизвестни въ парламентарния животъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Другъ не е искалъ думата. Прекратявамъ разискванията. Има думата г. министъръ-председателтъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Както сте забелязали, по пренятия за утвърждаването или за неутвърждаването на изборитѣ, азъ съмъ по-скоро единъ наблюдателъ и не вземамъ страна. Това, разбира се, не ме освобождава да бѣда крайно внимателенъ.

При разискванията върху изборитѣ въ Радомирска и Кюстендилска околии, поради особеното положение на тия две околии, които азъ познавамъ по-добре отъ който и да е отъ васъ — разбира се, положението е по-сериозно

въ Кюстендилска околия, отколкото въ Радомирска — се преплетоха нѣща отъ друга област. Тия нѣща, не ще сѣмнение, иматъ своето отражение върху изборитѣ. Азъ не съмъ присѣствувалъ въ комисията по провѣрка на изборитѣ при разглеждането на тия два избори, но отъ докладитѣ, които тукъ се направиха, азъ разбрахъ — както изрично се каза по радомирския изборъ — че каквито и нередовности да има, тѣ не сж били отъ естество да повлияятъ за другъ резултатъ на избора и, следователно, налага се утвърждаването на тия два избори. Изборитѣ за Радомирска околия се утвърди. Отъ това, което се изложи за избора въ Кюстендилска околия, се дойде до едно заключение: че тия нередовности, тия нежелателни предизвикателства и т. н., също не сж били отъ естество да измѣнятъ резултата на избора въ тая околия. Докладчикътъ на комисията иска утвърдението на избора, обаче въ разискванията тукъ се изредиха данни, които по-скоро засѣгатъ личността на г. Атанасъ Малиновъ, отколкото самия изборъ. И въ разпадеността се отиде дотамъ, щото ние, следъ констатацията на г. председателя, че изборитѣ е утвърдени, трѣбваше наново да се занимаваме съ него.

Азъ взехъ думата, защото къмъ мене се направи апелъ отъ страна на г. Димитровъ да приема да се произведе анкета. Добре, да стане анкета. Какво ще анкетираме? Доколкото чухъ, и отъ г. Димитрова не се предлага да се анкетира самият изборъ. Цѣлиятъ въпросъ се свежда до Атанасъ Малиновъ, дали качествата на Атанасъ Малиновъ сж едни или други. Тѣзи качества на Атанасъ Малиновъ, г-да, дали сж едни или сж други, по мсето разбирање, не могатъ да иматъ влияние досежно произнасянето на Народното събрание върху избора, за който е докладвано тукъ да бжде утвърденъ. И азъ смѣтамъ, че ние трѣбва да раздѣлимъ двата въпроса.

Въпросътъ за утвърждаването на избора ще се постави наново на гласуване и обичамъ да вѣрвамъ, че мнението на комисията — въ която по-обстойно се обсъждатъ тия нѣща — за утвърдението на избора нѣма да бжде изоставено отъ народното представителство, толкозъ повече, че нѣма никакво предложение за касиране. Значи, ще трѣбва да се гласува така, както е предложено отъ страна на комисията.

Идва другиятъ въпросъ, повдигнатъ покрай разглеждането на този изборъ — въпросътъ за г. Атанасъ Малиновъ. Това е едно пререкание между г. Атанасъ Малиновъ и господата, което — безъ да вземамъ страна, кой е правъ, кой е кривъ — безспорно е отъ обществено значение. Но азъ моля народното представителство да не смѣсва тия въпроси, да отдѣли въпроса за Атанасъ Малинова. Ако е нужно, г. Атанасъ Малиновъ за защита на честта си нека самъ се съгласи на една анкета, назначена измежду лица отъ Парламента.

Атанасъ Малиновъ (з. в): Г. министър-председателю! Заявявамъ, че приемамъ анкетата.

Министър-председател А. Ляпчевъ: То е въпросъ, който засѣга честта и достоинството на г. Малинова.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Той самъ трѣбва да поиска анкета.

Министър-председател А. Ляпчевъ: Това, обаче, е отдѣленъ въпросъ за мене.

Обичамъ да вѣрвамъ, че народното представителство отъ XXII-то Народно събрание, което се е държало съ такава достойнство досега и което не се е влияло отъ онова, което е било напредъ, защото е проникнато отъ същественитѣ начала за единъ добъръ редъ въ нашата страна, и по този изборъ ще съумѣе да запази своето достойнство.

Председателствувашъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Димитровъ! Вие, следъ думитѣ на г. министър-председателя, не се ли отказвате отъ предложението за парламентарна анкета?

В. Димитровъ (д. сг): Не, г. председателю, поддържамъ го.

Председателствувашъ д-ръ Б. Вазовъ: Понеже предложението на г. Димитровъ предшества въпроса за утвърждаването на избора, ще положи най-напредъ него на гласуване.

Моля, ония, които приематъ предложението на г. Димитрова, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Подобно предложение не може да се слага на гласуване. Какъ ще правите анкета да анкетираме моя частенъ животъ!

Председателствувашъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ избора, произведенъ въ Кюстендилската избирателна околия — понеже предишниятъ вотъ се оспори — за валиденъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г-да! Ще разгледаме едно прошение за г. Драгиева — списъкъ II, № 61.

Има думата докладчикътъ г. Никола Сапунджиевъ.

Докладчикъ Н. Сапунджиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Постъпило е прошение до Народното събрание отъ г. г. Константинъ Томовъ, Иванъ Петровъ, Недѣлковъ, Стоянъ Омарчевски и Славчо Дрѣновски, съ което тѣ молятъ да се отпусне отъ Народното събрание 200.000 л. помощ на г. Драгиева, понеже последниятъ се намира въ крайно бедно положение, боленъ е, въ болницата е и има нужда отъ материална подкрепа.

Прошетарната комисия разгледа това прошение и реши да отпусне на Димитъръ Драгиевъ еднократна помощ въ размѣръ на 100.000 л.

Азъ моля почитаемото Народно събрание да одобри това решение.

К. Кънчевъ (д. сг): Кой е молителтъ? Драгиевъ трѣбва да бжде молителъ. Може ли такава нѣщо?

Председателствувашъ д-ръ Б. Вазовъ: Които сж съгласни съ решението на прошетарната комисия, да се отпусне на бившия министъръ Димитъръ Драгиевъ еднократна помощ въ размѣръ на 100.000 л., моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема единодушно.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Браво!

Председателствувашъ д-ръ Б. Вазовъ: Има още едно заявление.

А. Пиронковъ (д. сг): Искамъ думата.

Председателствувашъ д-ръ Б. Вазовъ: Само две заявления ще разгледаме.

А. Пиронковъ (д. сг): Нищо, имаме дневенъ редъ. Комисията по провѣрка на изборитѣ не е свършила още доклада си.

Председателствувашъ д-ръ Б. Вазовъ: Съ съгласието на правителството става това, г. Пиронковъ.

А. Пиронковъ (д. сг): За Драгиева разбирамъ да се бърза.

Председателствувашъ д-ръ Б. Вазовъ: Другото заявление е на г-жа Юлия Паренцова, жена на първия български воененъ министъръ. Нейното прошение е № 60 отъ списъкъ II.

Докладвайте, г. докладчикъ.

Докладчикъ Н. Сапунджиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Постъпило е до Народното събрание заявление отъ Юлия Павловна, съпруга на покойния руски генералъ Паренцовъ, пръвъ български воененъ министъръ. Тази жена, следъ като е останала вдовца, е била прогонена отъ болшевицитѣ. Благодарение подкрепата на българии, тя е могла да дойде въ България. Сега се намира тукъ, изнемогва, нѣма никакви срѣдства да живѣе.

Прошетарната комисия намира, че на г-жа Паренцова, като съпруга на първия български воененъ министъръ, следва да се даде народна пенсия, както на вдовицитѣ на всички български министри. Комисията опредѣли 1.500 л. месечна пенсия.

Азъ моля Народното събрание да одобри това решение на комисията.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата на-родниятъ представителъ г. Рашко Маджаровъ.

Р. Маджаровъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ ще направя едно възражение по форма относно отпускането народна пенсия на г-жа Паренцова, жена на първия български воененъ министъръ генералъ Паренцовъ.

Азъ считамъ, че още въ началото на работата на това Народно събрание ще трѣбва да се промѣни практиката заявления отъ подобенъ характеръ да се разглеждатъ отъ прошетарната комисия, защото такава една практика ще ни докара, мога да кажа, чрезъ слабостта на Парламента, до разхищаване често пъти на много голѣми суми, до създаването на прецеденти, които ще иматъ лошо послѣствие и за реда въ Парламента, и за държавния фискъ, и за правоотношенията на гражданитѣ, както вече забелязвамъ, че това го има въ този списъкъ на прошетарната комисия. Когато се касае да се отпусне народна пенсия на нѣкого, изпълнителната власть, Министерството на финанситѣ е, което би трѣвало да внесе предложението или законопроектъ. И въ случая, понеже се касае да се отпусне народна пенсия на съпругата на бившия първи български воененъ министъръ генералъ Паренцовъ, трѣбваше изпълнителната власть да внесе въ Народното събрание нуждното предложение или законопроектъ. Това е правилното. Това е право и по отношение искането на народна пенсия отъ наследницитѣ на Янко Стояничовъ, също така бившъ министъръ; министърътъ на финанситѣ внесе законопроектъ, който ни се раздаде днесъ.

Това е възражението, което имахъ да направя. Когато се разглеждатъ други пътъ прошения, ще си позволя да направя подобно възражение и ще искамъ отъ Народното събрание да даде такава тълкувание на правилника, щото действително нашиятъ Парламентъ да може да се обърне на единъ европейски парламентъ. Азъ бихъ желалъ да се направи една анкета, за да се види дали това, което става съ прошенията въ нашето Народно събрание, го има въ нѣкой парламентъ въ Европа.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Има го, има го.

Р. Маджаровъ (д. сг): Отговорътъ ще бѣде: не, никѣде въ Европа не се разглеждатъ направо отъ прошетарната комисия прошения, освенъ отъ чисто политически характеръ. Всички други прошения минаватъ презъ парламента чрезъ изпълнителната власть.

Сега нека ми бѣде позволено да кажа нѣколко думи по размѣра на пенсията на съпругата на генералъ Паренцовъ. По принципъ азъ съмъ съгласенъ съ решението на комисията да бѣде отпусната пожизнена народна пенсия на г-жа Паренцова, но ще поискамъ увеличение на тази пенсия. За пръвъ пътъ, г-да, откакъ съмъ народенъ представителъ азъ ще поискамъ сега увеличение на пенсия.

Г. г. народни представители! Нѣкога, когато хората творѣха София, запази се улица „Генералъ Паренцовъ“ на името на първия български воененъ министъръ генералъ Паренцовъ. Въ българската история името на генералъ Паренцовъ не само е запазено като име на първи, макаръ и русинъ, български воененъ министъръ, но то остава въ българската история и като име на онзи благороденъ руски генералъ, който, като дохожда въ България въ момента, когато се създава нашата конституция, и заварва въ руската дипломация вече различни видове дипломати, дошли отъ северъ и отъ западъ, които още отъ първия денъ искатъ да нанесатъ покушение на българската конституция, започва, отначало заедно съ Дондуковъ—Корсаковъ, а по-късно самъ, като воененъ министъръ, да води борба както противъ тѣзи руски дипломати, които искаха унищожението на току-що създадената българска конституция, тѣй също и противъ тѣзи тогавашни българи, които се увличаха и искаха България да бѣде управлявана по пълномощия. Генералъ Паренцовъ е водилъ борба както за да добие националенъ характеръ нашата армия, тѣй също и за затвърдяване политическия свободи на току-що родената наша държава България, борба, която се е свършила съ неговото ходене на докладъ предъ Александра II, отъ когото е билъ студено приетъ, защото голѣма клевета е била направена срещу българската свобода. И докато да се върне въ България, той е билъ уволненъ и неговиятъ замѣстникъ току-що следъ пристигането си обявява, заедно съ покойния Александъръ Батембергъ, че българската конституция престава да съществува и се даватъ пълномощия.

Ще помоля също Народното събрание да обърне внимание на фигурата на генералъ Паренцова и въ Русия, който и следъ 30 години отъ напускането на България, като дохожда тукъ на шипченскитѣ тържества, носи въ себе си топли чувства къмъ земята, за която се е борилъ да ѝ запази свободитѣ. И въ неговитѣ спомени има най-свѣтли и най-хубави страници, относително борбитѣ за свободитѣ на България. Тамъ той апелира къмъ руския народъ да бѣде справедливъ къмъ българската кауза въ лоши за България времена. Макаръ и чужденецъ, г-да, генералъ Паренцовъ не е билъ единъ обикновенъ министъръ, който е изпълнявалъ известно време една длъжностъ. Това е човѣкъ, който въ моментъ на най-голѣма криза — да бѣде ли България демократическа, да бѣде ли България конституционно-парламентарна или не — взе страната на българския народъ, защитава го, отиде съ тѣй нареченитѣ рошави хора, създаде на търновската конституция, представяващи либералната партия и стана жертва заради нея. И до своята смъртъ той запази най-добри спомени за България. Нѣма български академикъ, нѣма български студентъ, отишелъ въ Петербургъ, когато генералъ Паренцовъ се бѣше преселилъ тамъ, който да не е билъ приетъ и оплътенъ отъ него. Това сж неговитѣ частни действия като човѣкъ. По тия съображения, че неговото семейство е въ крайна нужда, умираше отъ гладъ, че той е билъ пръвъ български воененъ министъръ, че той е човѣкъ, който е защитавалъ нашитѣ народни свободи, който е единъ отъ създателитѣ на парламентарното управление, което имаме повече отъ 40 години въ България, азъ предлагамъ народното представителство да се съгласи, вмѣсто нищожната пенсия отъ 1.500 л., съ която не може да живѣе майката и дѣщерята, да се даде една пенсия поне отъ 2.500 л. месечно. За българския фискъ при толкова тежести, това нѣма да бѣде голѣма тежестъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Г. Рашко Маджаровъ, навѣрно отъ желанието да подчертае онова издѣлжение морално, въ случая и материално, което трѣбва да направимъ спрямо съпругата на покойния пръвъ български воененъ министъръ генералъ Паренцовъ, охарактеризира и нашия начинъ на процедиране по прошенията. Азъ не мога да се съглася съ това разбиране на г. Маджарова, че всичкитѣ прошения трѣбва да минаватъ презъ изпълнителната власть, при този редъ за разглеждане прошенията, който съществува днесъ. Нека кажа, че азъ съмъ виновникътъ за създаването на този редъ. Преди години, ако се не лѣжа до 1909—1910 г., тукъ бѣше заведена практика да се внасятъ прошенията и да се четатъ, безъ да има никакво оповѣстяване чрезъ списъкъ. Азъ направихъ предложение, щото всичкитѣ прошения, които споредъ нашия правилникъ и, ако щете, споредъ нашия основенъ законъ, влизатъ въ Парламента, като бждатъ прегледани отъ комисията, да бждатъ оповѣстени всичкитѣ, и тѣзи, които комисията удовлетворява и за които ходатайствува предъ Събранието да бждатъ уважени, било тѣзи, които отхвърля. И този списъкъ, виждате, улеснява задачата, защото всѣки единъ народенъ представителъ знае преждевременно кои прошения има да се разглеждатъ. Списъкътъ върви като всѣки единъ законопроектъ — единъ денъ по-рано трѣбва да бѣде внесенъ и т. н. Изпълнителната власть седи тукъ (Сочи министерската маса) и за всички прошения, които се разглеждатъ тя носи своята отговорностъ. Вие сте забелязали въ много случаи г. г. министритѣ да се противопоставятъ. Пъкъ и практика е, за да се избѣгне това противопоставяне, прошенията често пъти да се изпращатъ до надлежнитѣ министерства. Значи, изпълнителната власть не е чужда при вота на прошенията по реда, който го имаме. За другъ редъ, всички прошения обезателно да бждатъ внасяни отъ правителството, азъ не мога да се съглася.

Ако е въпросъ за пенситѣ на министритѣ, тамъ г. Маджаровъ е правъ и вѣроятно тѣхъ е ималъ предъ видъ. Съвсемно е у насъ за пенситѣ на министритѣ да се внася законопроектъ отъ правителството. Въ случая, обаче, е изпреварена изпълнителната власть, защото госпожата се е отнесла до Народното събрание. То е изключителенъ случай. Покойниятъ Паренцовъ, макаръ и пръвъ български воененъ министъръ, си имаше друго подданство и този въпросъ не би дошелъ да ни занимава тукъ, ако

нешастието не иска, шото неговото семейство, както много други руси, да бъде извън своето отечество и да се намира във една крайна мизерия. Обстоятелството, че инициативата иде от народното представителство, въ случая е толкоз по-добре дошла, защото съ това въ нищо не се накарнява почитта, която ние дължимъ да отдадемъ.

Напълно споделямъ мнението, което изказва проше-тарната комисия, да се даде една пенсия отъ 1.500 л. месечно или 18.000 л. годишно — фактически тя е двойна — на госпожа Паренцова, жената на покойния генералъ Паренцовъ. Това е размъртъ, който даваме на всички български министерши вдовици. Има по-голямъ размъръ, но тѣ сж за вдовицитѣ на министъръ-председателитѣ, или когато има повече малолѣтна деца, както е случаятъ съ законопроекта за пенсията на г-жа Стоянцова. Азъ не зная положението на дъщерята на генералъ Паренцовъ.

Р. Маджаровъ (д. сг): Стара мома е.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ смѣтамъ, че размъртъ, който е опредѣленъ отъ комисията, е доста-тъченъ, защото изравняваме съпругата на генералъ Паренцовъ съ всѣка друга българска министерша. Повече намъ, струва ми се, е невъзможно да направимъ, въпрѣки всичката почитъ, която хранимъ къмъ този заслужилъ пръвъ български воененъ министъръ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Настоявате ли на Вашето предложение, г. Маджаровъ, понеже комисията има една норма?

Р. Маджаровъ (д. сг): Отказвамъ се.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които сж съгласни съ решението на прошеатарната комисия, да се отпусне на Юлия Павлова Паренцова, живуща въ гр. София, народна пенсия въ размъръ 1.500 л. месечно, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема. Времето е напреднало.

Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Азъ ще отправя една молба къмъ васъ.

Председателъ: **АЛ. Ц. ЦАНКОВЪ**

Подпредседателъ: **Д-РЪ Б. ВАЗОВЪ**

Секретаръ: **И. МИХАЙЛОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народнитѣ представители:	сгради, пѣтищата и благоустройството Янко Стоянчовъ (Съобщение) 388
Тома Христовъ, Александъръ Малиновъ, Стефанъ Стефановъ, Александъръ Радоловъ, Петъръ Панайотовъ, Илия Бояджийски, Георги Данковъ, Петко Петковъ, Пандо Сидовъ, Христо Мановъ и Генко Митовъ 375	Предложения:
Питане отъ народния представителъ И. п. Янчевъ къмъ министра на народното просвѣщение относително нѣкои нередовности въ Народната опера (Съобщение) 375	1) за освобождаване отъ митни берии употребяванитѣ дрехи, изпратени отъ Америка за българскитѣ бѣжанци (Приемане) 376
Законопроекти:	2) за продължение срока за новоизноса на торбитѣ за амбалажъ на брашно по чл. 214 отъ закона за митницитѣ (Приемане) 376
1) за тълкуване на чл. 10, алинея първа, отъ закона за окръжнатѣ съвети, въ свръзка съ чл. 144, алинея четвърта, отъ избирателния законъ (Предложение на народнитѣ представители: Н. Търкалановъ и Ц. Цвѣтковъ) (Съобщение) 375	Избори — провѣрка. Провѣрка на изборитѣ, произведени въ избирателнитѣ околии:
2) за измѣнение и допълнение на чл. 13, буква а, отъ закона за общинския налогъ (Съобщение) 375	1) Ихтиманска (Докладване и утвърждение) 376
3) за измѣнение и допълнение на закона за извършване водопровода Рила—София и закона за водоснабдяване на безводния Дели—Орманъ (Първо четене) 375	2) Ескиджумайската (Докладване и утвърждение) 376
4) за измѣнение на таблицата, приложена къмъ закона за лова (чл. 8) (Първо и второ четене) 375	3) Варненската селска (Докладване и утвърждение) 377
5) за даване премии на държавнитѣ служители отъ строителния отдѣлъ при Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата (Второ четене) 376	4) Радомирската (Докладване и утвърждение) 377
6) за отпускане народна пенсия на семейството на починалия бившъ министъръ на общественитѣ	5) Кюстендилската (Докладване и утвърждение) 382
	Прошения отъ:
	1) Драгиевъ Димитъръ отъ гр. Ст.-Загора, (чрезъ народнитѣ представители: К. Томовъ, И. Петровъ Недѣлковъ, С. Омарчевски и С. Дръновски) — отпуща се на Димитъръ Драгиевъ, бившъ министъръ, отъ гр. Ст.-Загора, еднократна държавна помощъ въ размъръ на 100.000 л. 392
	2) Паренцова Юлия Павлова, живуща въ гр. София — отпуща се на Юлия Павлова Паренцова, живуща въ гр. София, народна пенсия въ размъръ цо 1.500 л. месечно 392
	Дневенъ редъ за следующето заседание 394